Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...гэзмнай 1921 оной ...абриин 21-һээ гарана | № 119 (15742) | 1981 оной майн 24, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАИ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум нигэжэ тогтообо: Совет Социалис Республикануудай Союзай арбадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сессиие 1981 оной июниин 23-да Москва хотодо зарлаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной майн 22.

АЖАЛАЙ ШЭНЭ ИЛАЛТАНУУД ТЭЭШЭ!

ГРУЗИИН ССР-эй БА ГРУЗИИН КОММУНИС ПАРТИИН 60 ЖЭЛЭИ ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАҺАН БАЯРАИ СУГЛААН ТБИЛИСИДЭ БОЛОБО

ТБИЛИСИ. майн 22. ...АСС). Совет Грузи жаран ...элэй туршада зуун жэлтэй ...болохо замаар дабшажа ...рбэ. Республикын ажалшад ...юзна республикануудай ...дүү арадуудтай хани хол...ботойгоор түүхэтэ, үндэһэн ...билалтануудые бэелүүлээ. ...енинскэ Коммунис партиин ...тэлбэри доро түйлаһан ...алтануудаараа эдэнэр ...огорхохо ёһоороо омогор...но.

Совет Грузи өөрынгөө ойн ...рые КПСС-эй XXVI съез...н хараалһан, ороной эко...ическа ба социальна хүг...тын алас саашанхи асари ...зорилгонуудаар үүсхэг...н политическэ, ажалай ...дэбжэлтын оршон бай...а тэмдэглэжэ байна.

Грузида Совет засагай ...оогдоһоор, Грузиин Ком...ис партиин эмхидхэгдэн ...үүлаглаһаар 60 жэлэй ...о зорюулагдаһан, Грузиин ...ммунис партиин Цент...льна Комитедэй, Грузиин ...Р-эй Верховно Соведэй ...рай суглаан республикын ...лийнэ, совет болон нии...эмхинүүдэй түлөөлэгшэ...ба ажалшадай, Совет Ар...иин сэрэгшэдэй хабаадалга...гаар Грузиин гүрэнэй фи...рмониин ехэ зал дотор мү...ндэр болобо.

...ухэр **Л. И. Брежневые, ...В. Гришинние, Д. А. Ку...евые Д. Ф. Устиновые, ...В. Щербицкиие, Г. А. ...евые, Т. Я. Киселевые, ...Р. Рашидовые, М. С. ...ломенцевые, Э. А. Ше...надзые** баярай суглаан...хабаадагшад хүл дээрээ ...жа, нэрьемэ, удаан зам...агүй альга ташалгануу...р угтаа. Һайндэртэ ерэ...делегацинуудай толгой...огшонор, Грузиин хүтэлбэ...рилэгшэд, ажалай түрүүшүүд, ...эй наһатанууд пре...иумдэ мүн лэ һууба.

КПСС-эй ЦК-гай Полит...рогой гэшүүндэ кандидат, ...зиин Компартиин ЦК-гай ...эдэхи секретарь **Э. А. Ше...надзе** баярай суглаае ...ээ.

Жаран жэлэй зам — манай ...ой заха хизааргүй үргэн ...бхы тала дайдаар Агуу...Октябриин илалта түгэ...манлан дабшаһан зам, ...ида Октябриин ахалан ...н зам болоно гэжэ тэ...хэлэбэ.

...ни барисаанай, аха дүү...холбооной замууд мү...эр Тбилиси тээшэ — Совет ...иин нигэдэл тээшэ ургаал. Манай хүлеэһэн, эгээн ...тэй айлшан, манай хүн...Леонид Ильич Брежнев ...замаар манда ерэбэ.

Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалгын бэшэгээр энэ үдэр эхилээ.

Республикын коммунистнууд, бүхы ажалшад түсэбтэ табан жэлэй даалгабаринуудые болзорһоо урид дүүргэхэ, КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ хараа түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ байха гэжэ Э. А. Шеварднадзе эндэ байгшадай үмэнэһөө найдуулба.

Эндэ суглараашад нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ Президиумдээ түйлай ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежневтэ үгэ үгтэбэ.

Бултадаа һууриһаа бодожо, Леонид Ильичые удаан замхашагүй альга ташалгаар амаршалаа. Советскэ Союзай Коммунис партиин, КПСС-эй ЦК-гай ленинскэ Политбюрогой хүндэлэлдэ, баатар габьяата совет арадай, СССР-эй арадуудай хани барисаанай ба аха дүүтэй холбооной хүндэлэлдэ зорюулагдаһан үреэлэй үгэнүүд зал дотор зэдэлнэ.

Нүхэр Л. И. Брежневэй үгэ тон анхаралтайгаар шагнагдаһан, оло дахин нэрьемэ, удаан альга ташалгануудаар уттагдаһан байна.

Л. И. Брежнев мэлээжэ совет уран зурааша Юрий Королевой уралан бүтээһэн, Соведүүдэй ороной арадуудай бата хани барисаанай һүлдэ тэмдэг болохо, «Нэгэдэмэл бүлэ дотор» гэһэн зурагые энэ һайндэрэй дурасхаалда зорюулжа, Грузиин Компартиин Центральна Комитедтэ, республикын Верховно Соведэй Президиумдэ, правительствада дамжуулба.

Удаа тэрэнь **Э. А. Шеварднадзе** үгэ хэлээ. Тиихэдээ нүхэр Брежневтэ хандан, иигэжэ хэлэбэ:

Мүнөөдэр Танай хэлэһэн толо хурса, гүн удхатай, ленинскэ ёһоной сэсэн мэргэн үгые бидэнэр ходоодоо һанажа ябахабди. Түйлалтануудыемнай үндэрөөр сэгнэһэнэйтнай түлөө Танда гүнзэгы баясхалан хүргэнэбди, тиихэтэсэ хамта бидэн тушаа хэлэгдэһэн тон зүб шүүмжэлэлые сүм зүбшөөн абанабди. Шиидхэгдэхэ асуудалнуудай, горитой дутуу дундануудай манда үнэхөөр бии байһыень гэмшэлтэй. Танай бүхы зүбшэлэлнүүд, һанамжа дурадхалнууд, заабаринууд дүүргэгдэхэ байха гэжэ Таниие найдуулнаб.

Грузи бүхы амжалтануудаа совет республикануудай аха дүүгэй бүлэ дотор бүхы совет арадай туһаламжын, ходоодоо үзүүлэгдэдэг дэмжэлгын ашаар түйлана гэжэ тусхайлан тэмдэглэхые хүсэгдэнэ.

Мүнөөдэр, хани барисаанай ба аха дүүгэй холбооной һайндэртэ совет арадуудай ехэ бүлэ бултадаа сугларба. Хани барисаа магтаһан түрүүшынгөө үгые энэ бүлын ехэ ахада — революционно түгэс этигэл ба шэн габьяа, ажалда дурлалга, шэн зориг, ехэ интернационализм, халуун эрмэлзэл, урма баяр болон анхаралтай хандасань бүгэдэндэ зориг бадаруулхы жэшээ болодог агууехэ, сэсэн мэргэн ород арадта зорюулнабди.

Мүнөөдэр, 60 жэлэйнь ойн үдэр Совет Грузида Танай, хүндэтэ Леонид Ильич, барюулһан гайхамшаг бэлэг манай һайндэрэй гол шэнжэдэ, гол хараа бололдо, гол удхада бүрин таарана. Энэ гайхамшаг зурагай түлөө Танда ехэ баясхалан хүргэнэбди.

Манай республика, манай бүхы арад зон партиин гадаадын-политическэ хараа бодолые үнэн зүрхэнһөө һайшаан дэмжэнэ, энэ политикые өөрымнай тон шухала хэрэг гэжэ тоолоно. Грузиин республика, Закавказиин бүхы республикануудтал адляар, манай агуусхэ Эхэ ороной урда хилэнүүдтэхи найдамтай хэрэм ходоодоо байха гэжэ мэдүүлнэбди.

Совет Грузи өөрынгөө түүхын шэнэ хуудаһые ямар бодолнуудтайгаар, ямар мэдэрэлнүүдтэйгээр, ямар этигэл түгэс жагсаалтайгаар нээгээд, 70-дахи жэлээ зол жаргалтай, урма баяртайгаар түгэс хүсэтэйгөөр эхилхэнь.

Нүхэр Э. А. Шеварднадзын хэлэһэн үгэ нэгэнтэ бэшэ, удаан альга ташалгануудаар угтагдаа.

Делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд: Москвагай делегациин — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь **В. В. Гришин**, Ленинградай — КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь **Н. Я. Суслов** алдарта ойнь һайндэрөөр Грузиин ажалшадые үнэн зүрхэнһөө амаршалба.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд баярай маршын аялга доро, дэлгээгдэһэн тугаа намилзуулан, зал худар жэгдэ алхамаар дабшан оробо. Саашадаашье Эсэгэ оронойгоо нангин хилэнүүдые һэримжэтэй хёрхоор сахин жагсахабди. Совет хүнүүдэй амгалан тайбан, зохёон байгуулхы ажалые найдамтайгаар хамгаалхабди гэжэ тэдэнэр найдуулаа.

Удаа тэрэнь союзна республикануудай делегацинуудай толгойлогшонор: КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **М. С. Соломенцев**, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **В. В. Щербицкий**, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Т. Я. Киселев**, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Ш. Р. Рашидов**, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Д. А. Кунаев**, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Азербайджанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Г. А. Алиев**, Литвагай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **П. П. Гришкявичус**, Молдавиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **И. П. Калин**, Латвиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **А. Э. Восс**, Киргизэй Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Т. У. Усубалиев**, Таджикистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Д. Расулов**, Армениин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **К. С. Демирчян**, Туркмениин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. Язкулиев**, Эстониин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **И. Г. Кэбин** гэгшэд амаршалгын үгэнүүдые хэлээ.

Нүхэр Л. И. Брежневэй үгэ, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээһэн амаршалга дотор Совет Грузиин түйлалтануудай үндэрөөр сэгнэгдэһэн ушар бүхы совет хүнүүдые баясуулна. Юундэб гэхэдэ, аха дүү республикын түгэс хүгжэлтэ — социалис байгуулалтын үг үндэһөөрөө үлэмжэ һайн байһанай, ленинскэ национальна политикын бодото бэелэлэй үшөө нэгэ гэршэ болоно. Леонид Ильич Брежневэй гүн удхатай, баримта түгэс үгэ, бусад нүхэдэй хэлэһэн үгэнүүд манай олон үндэһэ яһатанай холбооной хүгжэлтэдэхи шэнэ шэнжэнүүдые элирхэйлнэ, амгалан байдалай хэрэгые КПСС-эй ба Совет гүрэнэй али тухай батаар арщалан хамгаална байһые гэршэлэн харуулаа. Дурсагдаһан үгэ доторхи заабаринууд ба тобшолонууд КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даалгабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлэ хүсэ шадалаа элсүүлхэ ябуулгада туһа хүргэхэ.

Партиин политикын ашаар ажалдаа амжалтануудые түйлнабди, бодото арадай засаг түрын манлаһан оршон байдалда баяртай жаргалтай ажаһуунабди, энхэ амгалан байдалда ажаллана, һуранабди, манай Эсэгэ ороной хилэнүүдэй, социализмын түйлалтануудай батаар хамгаалагдадаг байһанда этигэнэбди гэжэ үгэ хэлэгшэд мэдүүлбэ.

Совет хүнүүд энэ жэлые габшагай ажалай жэл болгохо, шэнэ табан жэлэй түүхэ бэшэгые эрхимээр эхилхэ, Эхэ оронойнгоо экономическа ба оборонно хүсэ шадалые саг үргэлжэ бэхижүүлхэ гэжэ батаар шиидэнхэй байна гээд заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

Бүхы ороной ажалшад Коммунис партиин, Совет гүрэнэй дотоодын ба гадаадын политикые нэгэ һаналтайгаар һайшаана, үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэ, арад зоной зол жаргалтай байхын, дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдалай мандахын түлэ саг үргэлжэ оролдолго гаргажа байдагайнь түлөө КПСС-эй ЦК-да, тэрэнэй Политбюродо, Леонид Ильич Брежневтэ үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэ гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, нүхэр Л. И. Брежневтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые нэгэ һаналтайгаар, ехэ баяртайгаар баталан абаа.

Э. А. Шеварднадзе түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ. Тиихэдээ Совет Грузиин коммунистнууд, бүхы ажалшад ажахын ба соёлой байгуулалтын талаар шэнэ дэбжэлтэ хангаха, республикын экономическа ба социальна хүгжэлтын хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые түйлахა байха гэжэ КПСС-эй Центральна Комитедые, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые, Советскэ правительствые, нүхэр Л. И. Брежневые найдуулна.

Заседаниин түрүүлэгшэ эсэгэнэр болон үбгэ эсэгэнэрэй ажалай илалта амжалтануудай эстафетые өөһэдынгөө хүбүүд ба ашанарта дамжуулһан шэнгээр, республикын залуу үетэндэ комсомолшууд, пионернүүд болон октябрятанүүдтэ амаршалгын үгэ үгэбэ. Ленинскэ партиин алдарта хэрэгүүдые үнэн сэхээр үргэлжэлүүлхэбди гэжэ тэдэнэр найдуулна.

Баярай суглаан дүүрэжэ гэһээ, сонсохогдоо. Тэрээндэ хабаадагшад хүл дээрээ байжа «Интернационал» дуулаба.

* * *

Баярай суглаанда хабаадагшадта зорюулан, Грузиин ССР-эй искусствын мастернүүд үдэшэлдээ һайндэрэй концерт харуулаа.

Концертдэ нүхэд Л. И. Брежнев, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, Т. Я. Киселев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, Грузиин ССР-эй хүтэлбэрилэгшэд делегацинуудай гэшүүд байба.

Ехэ амжалтатайгаар үнгэрһэн концертдэ Москвагай, Ленинградай, бүхы союзна республикануудай уран бэлигтэнэй коллективүүд хабаадаа.

(ТАСС).

УЛАСХООРОНДЫН ЭКИПАЖАЙ НИИДЭЛГЭ АМЖАЛТАТАЙГААР ДҮҮРЭБЭ

КОСМОНАВТНУУД ПОПОВ БОЛОН ПРУНАРИУ ГАЗАРТАА БУСАЖА ЕРЭЭ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Советскэ Союзай Герой СССР-эй летчик-космонавт Леонид Попов болон космонавт-шэнжэлэгшэ Румыниин Социалис Республикын эрхэтэн Думитру Прунариу гэгшэдһээ бүридэһэн уласхоорондын экипаж «Салют-6»—«Союз Т-4»—«Союз-40» гэжэ уласхоорондын комплекс дээрэ хамтын туршалганууд ба шэнжэлгэнүүдэй программые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр 1981 оной майн 22-то Москвагай сагаар 17 час 58 минутада Газартаа бусажа ерэбэ. Космонавтнууд Владимир Коваленок болон Виктор Савиных «Салют-6» гэжэ станци дээрэ хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлһээр.

«Союз-40» гэжэ онгосын буулгагдадаг аппарат Советскэ Союзай дайда дээрэ хараалагдаһан райондо — Джезказган хотоһоо зүүн-хойгуур 225 километрэй газарта бууба. Бууһанайнь һүүлээр нүхэд Попов болон Прунариу гэгшэдэй бэенүүд һайн.

«Салют-6» — «Союз Т-4» — «Союз-40» гэжэ замбуулинай комплекс дээрэ долоон сүүдхэ соо ниидэхэ үедөө уласхоорондын экипаж Советскэ Союзай болон Румыниин Социалис Республикын эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй бэлдэһэн туршалга, шэнжэлгэнүүдэй программые сүм бэелүүлһэн байна. Космонавтнууд газарай нюруугай, дэлхэйн океан далайн зарим районуудай фото-зурагые буулгаба. Замбуулинай дайда соогуур ниидэлгын үедэ монокристаллнуудые абаха арганууд туршагдаа. Газар шадарай замда замбуулинай туяаралгын бүридэл тухай баримтанууд абтаһан байна. Медико-биологическа хэдэ хэдэн туршалганууд, шэнжэлгэнүүд хэгдээ.

Советскэ Союзай болон Румыниин Социалис Республикын хани барисаанай саашадаа бэхижэжэ, эрдэм, техникын харилсаанай үргэдэжэ байһые совет-румын экипажай замбуулинай дайда соогуур хамтаараа ниидэлгэ элирхэйлэн харуулба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГЕРОЙ, СССР-эй ЛЕТЧИК-КОСМОНАВТ НҮХЭР Л. И. ПОПОВЫЕ ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР, «АЛТАН ОДОН» ГЭЖЭ ХОЁРДОХИ МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

«Салют-6» — «Союз» гэжэ замбуулинай эрдэм-шэнжэлгын комплекс дээрэ замбуулинай дайда соогуур амжалтатайгаар ниидэһэнэйнь, тиихэдээ эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргаһанайнь түлөө Советскэ Союзай Герой СССР-эй лётчик-космонавт нүхэр **Попов Леонид Ивановичые Ленинэй** орденоор, **«Алтан Одон»** гэжэ хоёрдохи медаляар шагнаха.

Советскэ Союзай Герой нүхэр Л. И. Поповой баатаршалгын хүндэлэлдэ геройн эхэ нютагта бронзо бюст табиха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной майн 22.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РУМЫНИИН СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН ЭРХЭТЭН КОСМОНАВТ-ШЭНЖЭЛЭГШЭ ПРУНАРИУ ДУМИТРУДА СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГЕРОЙН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

«Салют-6» — «Союз» гэжэ замбуулинай эрдэм-шэнжэлгын комплекс дээрэ замбуулинай дайда соогуур амжалтатайгаар ниидэһэнэйнь, тиихэдээ эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргаһанайнь түлөө Румыниин Социалис Республикын эрхэтэн космонавт-шэнжэлэгшэ **Прунариу Думитруда Ленинэй** орден ба **«Алтан Одон»** гэжэ медаль барюулалгатайгаар **Советскэ Союзай Геройн** нэрэ зэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной майн 22.

ФИНЛЯНДИИН КОММУНИСТНУУДАЙ СЪЕЗД

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Финляндиин Коммунис партиин XIX съезд Финляндиин ниислэл хотын хүдэлмэришэдэй эмхинүүдэй байшан — «Культтууритало» — соо майн 22-то нээгдэбэ. Тэрэ «Эб найрамдал — демократи — социализм» гэһэн уряа доро үнгэрнэ. 520 гаран делегат, партиин ветеранууд, айлшад, тэрэ тоодо аха дүү 25 партиин түлөөлэгшэд съездын хүдэлмэридэ хабаадана. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов түрүүтэй КПСС-эй делегаци эдэнэй дунда бии.

КПФ-эй Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл болон бусад документнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ, партиин хүтэлбэрилхы органуудые һунгалга съездын зүблэхэ зүйлдэ оруулагданхай.

КПФ-эй вице-түрүүлэгшэ Т. Синисало съездые нээгээ.

Партиин түрүүлэгшэ А. Сааринен КПФ-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл хэбэ.

Удаань делегадууд тоосоото элидхэл болон съездын бусад документнүүдые зүбшэн хэлсэжэ эхилээ.

КПСС-эй делегациие толгойлогшо Г. В. Романов үдэшын заседани дээрэ үгэ хэлэбэ. Финляндиин Компартиин XIX съездэ КПСС-эй ЦК-гай эльгээһэн амаршалгые соносхон уншахадань, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар уттаһан байна.

КПФ-эй XIX съезд хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлһээр.

* * *

КПФ-гэй XIX съездын хүдэлмэридэ хабаадалсажа байһан КПСС-эй делегаци, ахэ дүү бусад партинуудай делегацинууд 1918 ондо Финляндида болоһон хүдэлмэришэнэй революцида хабаадагшадта — Финляндиин улаан гвардеецүүдтэ бодхоогдоһон хүшөөгэй дэргэдэ веногуудые табиба.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

...ндэтэ нүхэдүүд!

...лдарта ойтой — Грузиин ...эй ба Грузиин Компар... 60 жэлэй ойтой даша...уулан, КПСС-эй Цент...на Комитедһээ, СССР-...Верховно Соведэй Пре...умһээ, Министрнүүдэй ...эһээ эгээл үнэн зүрхэ...халуун дулаан амар...гануудые таанадта, рес...икын бүхы ажалшадта ...үүлжэ байһандаа урма ...тайб.

...най һайндэр — бүхы ...хүнүүдэй, совет ара...ай бүхы ехэ бүлын һайн...мүн. Грузи хадаа газар ...айн эгээл үзэсхэлэн һай...бүлдан тохой болоно. Хү...һайхан сэдьхэл боло...урма зоригжолто ажа...дайшалхы шэн габьяае, ...барисаандаа үнэн сэхэ ...тые хэр үгһөө хойшо ...рөөр сэгнэдэг арюун ...элтэй арад эндэ ажа...аг юм гэжэ манай орон ...хаа хаанагүй мэдэдэг. ...рузиин түүхэтэ хүби за...хиндэ хүшэр байгаа. ...зуун жэлэй турша соо ...н харис булимтараг...тэрээндэ доболжо, орон нютагыень үтыргүүлэн һандаргадаг байгаа. Зүгөөр таанадай элинсэг хулинсаг үбгэ эсэгэнэр, Кавказай хабсагайдал адли, хатуу шанга байгаа бшуу. Эдэнэр бэеэ дааһан байдалаа хамгаалжа, онсо өөрсэ, олохон талаараа гайхамшаг национальна соёл культура байгуулаад, нангинаар сахижа үлөөһэн байха юм. Россида Грузиин һайн дураараа хамжан оролго, олон зуун жэлэй турша соо агууехэ ород арадтай бэхижэһэн хани барисаан энэ талаар һайн үүргэ дүүргээ.

Грузиин арадай эрхим хүбүүд Октябриин революцида эдэбхитэйгээр хабаадаһан, граждан дайнай фронтнууд дээрэ эрэлхэгээр дайлалдаһан байна. Тиин Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай шэрүүн жэлнүүдтэ Грузиин хүбүүд, басагад совет Эхэ ороноо хамгаалхын тула шэн габьяатайгаар бодоо һэн. Эдэнэй 270 мянгаһинь гэхэ гү, али республикаһаа фронтдо мордогшодой гурбанай нэгэ хубинь эзэрхэг түримхэйшүүлэй тэмсэлдэ ами наһаяа алдаа һэн. Эдэ хүнүүд тухай дурасхаал нангин лэ.

Социализм Грузида ёһотойл эрхэ сүлөө олгоо, арад зонойнь зохёохы гүн сэдьхэлэй хүсэнүүдые һэреагээ. Манай бүхы республикануудтал адли, Совет засагай жэлнүүдтэ тэрэ танигдашагүй болотороо хубилаа.

Республикын промышленность — металлургическа, автомобильна, машина бүтээлгын, химическэ болон бусад олон һалбаринууд бодото дээрээ шэнээр эмхидхэгдэн байгуулагдаһан байха юм. Һаяхан танай баян дэлгэр хизаар нютагта нефтиин баялигуудай өөһэдын хэбтэшэ нээгдэжэ баярлуулба. Мүнөө Грузи индустриализациилгын шэнэ шухала шатада оронхой, тон шэнэ, бүтээсэ ехэтэй оньһон техникээр хангагдажа байнхай.

Хүдөө ажахын байдал мүн лэ нимэрхүү байна. Арбадахи табан жэлдэ таанад сайн, цитрусэй, виноградай, үрэ жэмэс болон овощой үзэглөө дуулдаагүй ехэ ургаса хүраажа абаһан байнат. Республика дотор үнгэргэгдэжэ байдаг һонирхолтой туршалгануудые оронойнмнай хүн зон анхаралтайгаар адаглаадаг. Үйлэдбэриие хүтэлбэрилтые наринжуулан һайжаруулха, хүдөө ажахын продукци бэлэдхэхэ, ажал хэрэгыень урмашуулха, ниитын ба хубиин ажахынуудай хоорондохи хамжаае үргэдхэхэ тухай эндэ хэлэнэб.

Грузиин эрдэм, соёлые, искусствые абажа харагты. Республикын эрдэмтэд үсөөн бэшэ гайхамшагта нээлтэнүүдые хээ. Совет Грузиин литературада, уран зурагта, хүгжэмдэ, театрта, кинодо, архитектурада гайхамшагта амжалтанууд түйлагдажа, олонациональна совет соёл культурые улам баяжуулһан байна бшуу. Һүүлэй жэлнүүдтэ уран һайханай зохёохы ажал дээрэ ехэ түйлалтанууд амжагдаа. Соёлой уран бэлигтэнтэй һайнаар хүдэлжэ, эдэнэртэ туһалдаг, зохёохы бэдэрэлтэ хэхэдэнь эдэбхитэйгээр нүлөөлдэг Грузиин Компартиин ЦК-гай шэглүүлхы ажал ябуулга эндэ ехэ үүргэ дүүргэнэ.

Грузи хадаа манай бүхэсоюзна элүүржүүлгын газар болоно гэжэ бүхы совет хүнүүд мэдэдэг юм. Хүндэмүүшэ халуунаар уттадагайтнай түлөө, олон миллион ажалшадай элүүр энхые сахин хамгаалхын тула таанадай ехэ юумэ хэдэгэй түлөө тэдэ баяр баясхалан хүргэнэ.

Мүнөө ороной ниитэ баялигта республикын оруулдаг хубита саг үргэлжэ ургажа байна. Арбан жэлэй турша соо промышленна продукци үйлэдбэрилгэ — хоёр дахин, харин хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын жэлэй дундуур хэмжээн 1,5 дахин ургаа. Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол дүнгүүдээр арбадахи табан жэлэй даабаринууд болзорһоо урид дүүргэгдээ. Нүхэдүүд, энэмнай һайн түйлалта болоно.

Шэнэ, арбан нэгэдэхи табан жэлые Грузи бата найдамтайгаар эхилээ. Баярта ойгоо угтахадаа, таанад даабариһаа гадуур 80 миллион түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилэн гаргабат. Энэ амжалтаартнай таанадые амаршалнаб.

Совет Грузида ёһотойл интернациональна хани барисаанай байдал оршонхой гээд урма баяртайгаар тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Грузинууд болон ородууд, абхазууд болон украинецууд, осетинүүд, армянууд болон азербайджанецууд, грегүүд болон курднууд — 70 гаран үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд эмээмээ ниилүүлэн жагсажа, республикынгаа, бүхы совет арадай аша туһада ажаллана. Танай республикын дүй дүршэл хадаа манай партиин ленинскэ национальна политикын зүб байлгын бата найдамтай үшөө нэгэ гэршэ мүн болоно.

Танай түйлалтанууд — республикын олон зуутаад мянган ажалшадай эршэтэ габшагай хүдэлмэриин үрэ дүн мүн. Энэ хэдаа Грузиин Компартиин ЦК-гай, нүхэр Шеварднадзе түрүүтэй ЦК-гай бюрогой эмхидхэхы болон политическэ ажал ябуулгын үрэ дүн мүн. Тэрэнэй эршэ хүсые, ажал хэрэгтээ зохёохы ёһоор хандадаг, залан сэхэ байһые бидэ бултадаа һайн мэдэдэгбди, сэгнэдэгбди.

Хэзээ нэгэтэ республика дотор хангалтагүй муу үзэгдэлнүүдэй тохёолдодог байһые бидэ бултадаа һананабди. Партиин Тбилисиин горком тушаа КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор, Грузиин коммунистнууд болон ажалшадта сэхэ зорюулагдаһан ЦК-гай бусад хэдэ хэдэн документнүүд соо эдэ бүгэдэн тухай дурдагдаһан байгаа. Республика доторхи байдалые үндэһөөрнь һайжаруулха, тэрэнэй экономическа хүсые бэхижүүлхэ, коммунис байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэдэнь ажалшадта туһалха гээшэ эдэ документнүүдэй түбхын түрүүшын зорилго болоно.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Республикын партийна организаци энэ шүүмжэлэлһээ зүб тобшоолонуудые хэхэ. Хангалтагүй муу үзэгдэлнүүдые усадхан зайсуулхын түлөө, партийна ба гүрэнэй жаяг журамые бэхижүүлхын түлөө, кадрова үнэн зүб политика бэелүүлхын түлөө шууд сэхээр тэмсэжэ шадаһан байнат. Республикын экономическа ба социальна байдалда һайн хубилалтануудые хэхын тула ехэ юумэн бүтээгдээ. Грузиин оршон байдалай танай хада уулын агаар шэнги арюун сэбэр байхын, харин аха үетэнэйнгөө, шэн габьята ажалшадай, Эхэ орондоо хизааргүй дуратай, патриодуудай эрхим ёһо заншалнуудые һайнаар мэдэхынь, үргэлжэлүүлхынь тула саашадаашье эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолго хандуулха шухала. Совет Грузиин түрүү хүнүүд — манай хамтын омогорхол, алдар суу болоно, ойн баяраай үдэр тэдэнэртэ бүгэдэ арадай зүрһөө баяр баясхалан хүргэнэ.

Нүхэдүүд, эндэ хэлэгдэһэн бүхы юумэн танай хүдэлмэридэ шухала асуудалнууд, дутуу дундануудай үгы гэһэн удхатай бэшэ. Шухала асуудалнуудай, дутуу дундануудай үшөөл дайралдажа байһаниинь халагламаар.

Ойрын жэлнүүдтэ Грузиин экономическа хүгжэлтын зарим дүнгүүдээр урагшаа дабшаха ёһотой. Жэшээнь, таанад хүдөө ажахын продукци, илангаяа мяха, һү, үндэгэ үйлэдбэрилгөөр гээгдэлдэ ороот. Танай промышленностьда мэргэжэлтэдэй ажалһаа гаралга, оролго, ажалай сагые гээлгэ үшөөл ехэ байһаар. Шэнэ хүсэнүүдые хурдан түргэнөөр ашаглалгада оруулха шухала. Хэдэ хэдэн томо ехэ предприятинуудые һэльбэн шэнэдхэхэ, һалнай байгуулагдажа байһан нефтиин промышленностиие, марганец, зэдэй руда малтан абаха хүсые хүгжөөхэ хэрэгтэй. Гэр байра болон социальна бусад хэдэн асуудалнуудые шиидхэхын тула мүн лэ ехэ юумэн хэгдэхэ зэргэтэй. Ажалай нөөсэнүүдые бүрин хүсэдөөр хэрэглэлтэ танай тон шухала зорилго болоно. Ажахын гол шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ республика дотороо, мүн тэрэнэйһээ саагуурашье эдэ бүгэдые эдэбхитэйгээр элсүүлэн хабаадуулха хэрэгтэй.

Кавказай уула дээгүүр сэхэ түмэр харгы бариха тухай асуудал табинат. Иимэ һанал болол үнинэй түрэнхэй. Иимэ барилга хэхэ гээшэ хүшэр бэрхэтэй хэрэг лэ. Зүгөөр харгы барягүй байхада, бүри ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна. Энэ тон орёо инженернэ, мүн экономическа талаараа шухала удха шанартай зорилгые шиидхэжэ эхилхээр саг ерээ ха гэжэ һанагдана.

Грузиин экономикые саашадань хүгжөөлгэ тэрэнэй хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, тусхай шэглэлтэй болгохо эрилтэ табина. Ниитэ союзна эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ таанад хубитаяа бүри дээшэлүүлхэ ёһотойт. Энэ талаар танайда арга нөөсэнүүд бии.

Арад зонние эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, хүдөө ажахын түүхэй эдээр богони болзор соо, найдамтайгаар хангаха гээшэ мүнөө партиин бүхы ороной урда табиһан зорилго болоно. Бидэ тэрэниие шиидхэхэ ёһотойбди, заабол шиидхэхэбди. Мүнөө эдеэ хоолой программа табигдажа байна. Тэрэ юрэ тоолон гаргагдаха бэшэ, харин ажахын дүй дүршэлдэ, арга боломжонуудта түшэглэхэ ёһотой.

Тиимэһээ энэ тон шухала удха шанартай хэрэгтэ эгээл ехэ, эгээл ехэ гэжэ онсолон тэмдэглэхэ байнаб—хүйтамнай ямар байха ёһотойб гэжэ колхоз, совхозуудай, районуудай, областьнуудай, бүхы республикануудай дэлгэрэнгыгээр тодорхойлхо гээшэ тон шухала. Капитальна һомололгонуудай солхооб бүхэнэй, үтэгжүүлгэнүүдэй нэмэлтэ тонно бүхэнэй ашаа харюулжа, полинуудай, саадуудай ба фермэнүүдэй продукци дээшэлүүлхыень түйлахын тула һайнаар бодомжолхо хэрэгтэй.

Бүхы орон доторoo продукци улам ехээр үйлэдбэрилхын тула колхоз, совхозууд, хүдөө ажахыда хүдэлдэг бүхы хүнүүд ёһотой һайнаар оролдохо зэргэтэй. Моральна ба материальна талаараа оролдохо ёһотой. Нютагай арга нөөсэнүүдые шадамараар хэрэглэхэ, энэ тэрэ нютагай сагай уларил болон бусад ондоо зүйлнүүдые тон наринаар хараадаа абаха, ямар ургамалнуудые тариха байһанаа зүбөөр тодорхойлхо гэхэ мэтэ асуудалнуудые нютагтаа һайнаар шиидхэхэ хэрэгтэй. Нютаг нютагай үүсхэл эдэбхидэ һаалта хэнгүй, хэрбээ тэрэнэй ниитэ гүрэнэй аша туһада зүрюу харша бэшэ һаань, һайшаан дэмжэхэ шухала.

Мал ажал хадаа эдеэ хоолой программын гол шухала хубинь болоно. XXVI съездын тэрэниие габшагай ажал гэжэ нэрлэһэниинь дэмы бэшэ. Теэд танай республика дотор энэ һалбарида түйлагдаһан үрэ дүнгүүд даб дээрэ үшөөл хангалтагүй байһаар. Адууһа малайтнай ашаг шэмэ хангалтагүй удаанаар ургана. Эгээл иимэһээ Грузиие хурдан түргэнөөр хүгжэһэн мал ажалтай республика болгохо гэһэн хараа шэглэл бэелүүлжэ байһантнай зүб лэ. Тэжээлэй баазые бэхижүүлгэ хадаа мал ажалые хүгжөөлгын гол зорилго болоно. Энэ талаар мүнөө ябажа байһан табан жэл тэжээл ехээр бэлэдхэлгын табан жэл болохо ёһотой.

Хүдөө ажахы экономикын бусад һалбаринуудһаа таһархайгаар хүгжөөгдэхэ ёһогүй. Хүдөө ажахын продукциие үйлэдбэрилгэ гансал полинууд болон фермэнүүд дээрэхи ажалаар бэшэ, харин хэдэн зуутаад фабрика, заводуудай хүдэлмэреэр, транспортын ажалай һайн эмхидхэлээр хангагдаха зэргэтэй. Нүхэдүүд, тиимэһээ эдеэ хоолой зүйлнүүдэй асуудалнуудые шиидхэхэ талаар партиин табиһан зорилгые хараада абажа, энээндэ нүлөө үзүүлхэ тодорхой хэмжээнүүдые түсэбүүд соогоо министерство, нэгэдэл, предприяти бүхэнэй хараалха ёһотой байһаниинь ойлгосотой юм ааб даа. Хүдөө ажахые оньһото техникээр, минеральна үтэгжүүлгэнүүдээр, түлишөөр, үйлэдбэриин бусад хэрэгсэлнүүдээр хангалгые һайжаруулха, хүдөө ажахын продукциие болбосоруулан буйлуулха, хүдөө нютагта үйлэдбэриин, соёлой-ажаһуудалай барилгые үргэдхэхэ тухай эндэ хэлэнэб.

Хото, хүдөөдэ хабаатай үшөө нэгэ асуудалда онсолон тоггожо хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Энэ хадаа материальна нөөсэ баялигуудые гамтай, һайнаар, алмалта арьбалалтатайгаар хэрэглэхын түлөө тэмсэл, али бүхы гээгдэлнүүдтэй тэмсэл болоно. Арадай зөөриие гамнажа һураагүйһөө бидэ түйлай ехэ продукци гээдэг байнабди. Үйлэдбэри дээрэ зарим хүнүүдэй албан хойрог байһанһаа, конструкторнуудай гаргаһан алдуу эндүүнүүдһээ, предприятинуудай энэ тэрэ хүтэлбэрилэгшэдэй гүрэн түрын ёһоор хандажа шададаггүй байһанһаа, продукци зөөлгэ болон хадагалалгые муугаар эмхидхэһэнһээ ехэ юумэ гээнэбли.

Колхоз, совхозуудта ургуулагдаһан бүхы ургасые саг соонь, бүрин хүсэдөөр болбосоруулгые эмхидхэлгэдэ анхаралаа ехээр хандуулха хэрэгтэй. Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, хүдөөгэй бүхы ажалшадай эзэн ёһоной хандаса, үүсхэл эдэбхи энэ талаар шухала удха шанартай байна. Энэ хадаа зохихо министерствэнүүдэй, партийна, совет болон ажахын бүхы органуудай гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно. Нэгэшье килограмм ороoһо таряа, үрэ жэмэс ба овощ гээхэгүйн тула ажал хэрэгээ һайнаар эмхидхэхэ шухала.

Гээгдэлнүүд юрэ тохёолдодог бэшэ, харин эдэ бүхы талаар тодорхой зэмэтэй хүнүүд байдаг гээшэ. Зэмэтэй эдэ хүнүүдтэ эрилтэ һулаар табинабди. Нүгөө талаһаа — түүхэй эд, түлишэ, элшэ хүсэ алмадаг хүнүүдые, гүрэнэй нэгэ сагаан бүхэниие арьбалжа шададаг хүнүүдые бидэ үшөөл хангалтагүй мууgаар урмашуулнабди. Нүхэдүүд, энээниие хэхэ хэрэгтэй, заабол хэхэ шухала. Манай ажахы арадай гэжэ дэмы нэрлэгдэдэггүйл. Тэрэнэй бүхы хүгжэлтэ арадай аша туһада хабаатай. Хэрбээ энэ талаар манай партийна, совет, профсоюзай, комсомолой бүхы организацинуудые, бүхы арад зониие элсүүлэн табибал, эдэ бүхы гээгдэлые усадхажа шадаха байнабди. Бүхы гээгдэлнүүдые усадхахын түлөө тэмсэлдэ бүхы ажалшадые эдэбхитэйгээр элсүүлэн хабаадуулха гээшэ общественын хэрэгүүдые эрхилэлгэдэ олониитые хабаадуулгын һайн эрхэ нүхэсэл болоно.

Нүхэдүүд! КПСС-эй XXVI съезд бүхы совет арадай ажалай ба политическэ үүсхэлые улам бадараагаа. Съездын шиидхэбэринүүд хүнүүдтэ шэнэ бодол түрүүлээ, шэнэ юумэ нэбтэрүүлээ. Съездын оршон байдал бүхы орон доторнай дэлгэрэн тараа. Совет хүнүүд шэнэ табан жэлэй хабарые муу бэшээр угтаба: статистикын баримта мэдээнүүд энээниие найдамтайгаар харуулна. Эршээ һуларуулангүй, түйлаһан амжалтануудаа бата найдамтайгаар хүгжөөжэ, шэнэ зорилгонууд тээшэ дабшаха гээшэ мүнөө тон шухала байна. Танай республика энэ талаар нэрэ түрээ бууруулхагүй аабза гэжэ һананаб!

Нүхэдүүд, мүнөө уласхоорондын хэрэгүүд тухай халта тоггожо хэлэхыемни зүбшөөгыт.

КПСС-эй XXVI съездын гадаадын политическэ суртал һургаалнууд политическэ шухала хөөрэлдөө хэхэ, дайн ба эб найрамдалай гол асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые хэхэ харгы замые арюудхажа байнхай. Манай съезд дээрэ иимэ ехэ, эрэлхэг үүсхэлнүүдэй гаргагдаагүй һаань, мүнөөнэй политическэ байдал, Кавказай уулагүй юумэдэл адли, ямаршье удхагүй, һонигүй байха һэн. Съездһээ хойшо гурба һарын үнгэрөөд байхада, зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан манай дурадхалнуудай нэгэниинньшье удха шанараа гээгээгүй. Тад һөөргэ, эдэнэй удха шанар улам дээшэлжэ байнхай.

Жэшээнь, Грузида, мүн манай бүхы орондо үнэхөөрөөшье дүтэ байһан Дүтын Зүүн зүгэй районние абажа харая. Тэндэ болоно байһан юумэн хүйтэн шэрүүн, уршаг түбэгтэй, аюултай байна. Олон миллион палестинынхидэй ямаршье эрхэгүй байдалые, гасалан зоболонгые обёоренгүй байжа болохо юм аал? Израилиин сэрэгшэдэй шуһа нүжэ болгожо байһан Ливанай хуби заяанда хайхарамжагүйгөөр хандажа болохо юм аал? Нэгэ бодолгүй алхам, дайн байлдаан бүхы Дүтын Зүүн зүгые ээлхэдээ болохо. Дайн дажарай аюулай ямар ехэ байха байһаниинь мэдэгдэнэгүй.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые тогтуурuтай болгохо зорилготойгоор хамтаараа хэлсэхэ гэһэн дурадхал Советскэ Союз оруулһан байна. Энэ асуудалаар уласхоорондын конференциие зарлаха тухай эндэ хэлэгдэнэ. Энэ талаар манай оруулһан дурадхалые араб оронуудта, бусад олон гүрэнүүдтэ һайшаажа угтаба.

Уласхоорондын харилсаае һайжаруулхын тула эдэбхитэй хөөрэлдөөнүүдые хэхэ шухала гэжэ тоолонобди. Персидскэ тохойдохи, Афганистандахи байдалда тэрэ сэхэ хабаатай. Иранние бүдүүлигээр хашаха харшалхые Вашингтоной һэдэһэн дээрэһээ, Афганистанай революцида эсэргүү түримхэй ябуулгануудые эмхидхэһэн дээрэһээ энэ районд охи байдал түгшүүрилтэй болсихой. Эдэ бүхы районуудта США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тон ехээр татагдаһанһаа уламжалан, эдэ бүхы районуудай байдал орёо түгшүүрилтэй болоһон байна.

Энэ байдалые яажа һуларуулалтай гээшэб? Персидскэ тохойн оршондо эб найрамдал болон аюулгүй байдал хангаха тухай асуудалые амларандаhь, мүн Афганистандахи байдалые гуримшуулха ёһотой асуудалые мүн лэ амларандань шиидхэхэ гэхэ гү, али эдэ хоёр асуудалые хоорондонь холбоотойгоор шиидхэхын тула уласхоорондын байдалые зүбшэн хэлсэхэ гэхэ мэтэ хэдэн арга боломжонууд бии гэжэ ойлгонобди. Тиихэдэ энэ районд охи бүхы гүрэнүүдэй бэеэ дааһан байдал найдамтайгаар хангагдаха зэргэтэй. Эдэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха тухай үгэ гараха ёһогүй. Юрэдөөл, Советскэ Союз элдэб янзын хөөрэлдөөнүүдые хэхээр бэлэн лэ. Муу юумэниинь юуб гэхэдэ, «совет булимтаралга», «совет аюул» тухай шүүяа гаргаха дуратай НАТО-гай оронууд мүнөө болотор манай дурадхалнуудта харюу үгөөгүй байһаар.

Афганистан тушаа манай хараа бодол эли тодо юм. Бидэ тэрэнэй бэеэ дааһан байдалтай болохын түлөө тэмсэдэгбди, ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй ороной эрхэ, уялгые хүндэлдэгбди. Афганистанда эсэргүү соносхогдоогүй дайе зогсоохо, дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй ябадалые найдамтайгаар хангаха арга олгоһон политическэ гуримшуулга хэхын түлөө СССР, Афганистандал адляар, тэмсэнэ бшуу.

Афганистанай талатай зүбшэн хэлсэһэнэй ёһоор, политическэ гуримшуулга тухай хэлсээн Афганистанһаа совет сэрэгүүдые гаргаха болзорые, гуримые тодорхойлхо арга олгохо байна. Афганистанда эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулга найдамтайгаар саргадаха ёһотой. Үгээ ойлголсолгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлһэнэй ашаар лэ сэрэгүүд гаргагдаха аргатан бшуу. Афганистантай үгсэе ойлголсожо, тэрэнэй хэрэгүүдтэ хамааралсалгаяа зогсоохые Пакистанай хүтэлбэрилэгшэдэй нэн түрүүн үсэд нэтэрүүгээр арсаһанһаа энэ хэрэгтэ һаад тойбо татагдана.

Нүхэдүүд! Илалтын үдэрые мэнэ һаяхан һайндэрлөөбди. Һарын үнгэрхэдэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилһэнһээ хойшо 40 жэл гүйсэхэ. Дэлхэйн дайнуудай хоёр дахин эхилһэн Европодо ямар юумэнэй болоһо байһые үшөө дахин бодомжолхые эдэ һара, үдэрнүүд — майн 9 болон июниин 22 баадхана. Далаад онуудта Европодо шахардуу байдал һуларуулагдаа. Гэбэшье мүнөө эндэхи байдал мууда-жа байнхай. Нэн түрүүн дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тодхон табиха гэһэн НАТО-гай шиидхэбэри абаһанһаа тэрэ уламжална.

Энэ бүлэглэлэй соведэй һаяхан Римдэ болоһон сесси дээрэ дахинаа батадхагдаһан НАТО-гай энэ түсэб Пентагоной хэмжээлэшэгүй ехэ эрилтэнүүдые хангаха уялгатай. Тэрэнь европынхидой аюулгүй байдалай аша туһада яашье харюусанагүй. Хүсэнүүдэй тэнсүүриин, адли тэгшэ байдалай гол ёһые сахиһанай үндэһэ һуури дээрэ Европодо ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха, бага болгохо асуудал имагтал хөөрэлдөөнүүдэй ашаар лэ шиидхэгдэжэ болохо байна. Иимэ хөөрэлдөөнүүдые хэхээр бэлэнбди. Имагтал Вашингтоной зүбшөөхэнь лэ үлэнэ.

Гэхэтэй хамта, СССР болон манай союзнигууд тээшэ шэглүүлэгдэһэн американ ракетно-ядерна шэнэ буу зэбсэгүүдые Европын газар дээрэ тодхон табилгын ямар хойшолонгуудтай байһанда хайша хэрэгээр хандажа шадахагүйбди гэжэ тон харюусалгатайгаар мэдүүлхэ ёһотойб. Иимэ ушарта өөһэдыгөө хамгаалха нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха байһан тухайдаа бодомжолхо уялгатай болонобди. Хэрбээ хэрэгтэй болоо һаань, ажабайдалайнгаа аша туһые сахин хамгаалхын тула ехэ мүнгэ зөөри олохобди. Тиихэдэмнай НАТО-гай түсэб табигшад бү гэмшэлдэг лэ.

Зүгөөр энэ хадаа манай шэлэһэн ябадал бэшэ гэжэ дабтаха байнаб. Нэгэ нэгэеэ айлган һүрдөөхэ гэһэн ябадал бидэнэй дура татадаггүй. Буу зэбсэгүүдээ улам ехээр хуряажа, амгалан тайбанаар ажаһуухые хүсэнэбди, бүхы асуудалнуудаар тоггоогдодог харилсаанай хэмжээнүүд, шанарынь урган дээшэлжэ байна.

НАТО-гай ба Варшавска Договорой сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөе һуларуулха хэлсээ баталхын түлөө Советскэ Союз тэмсэдэг. Тусхайлбал, Европодохи сэрэгэй хёморсое һуларуулха, буу зэбсэгүүдые хуряаха конференци зарлаха гэһэн дурадхал имэл зорилготой байна. Мүнөө 35 гүрэнэй түлөөлэгшэдэй Мадридта болжо байһан уулзалга дээрэ конференци тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэнэ. Манай ороной бүхы Европодохи хүсэнда этигэл найдалай хэмжээнүүдые дэлгэрүүлэн тараахаар бэлэн байһан тухай СССР-эй мэдүүлгэ тэрэниие зарлалгада һаад ушаруулжа байһан бэрхэшээлнүүдые усадхан зайсуулха талаар шэглүүлэгдэһэн ехэ алхам болоно бшуу. Баруун гүрэнүүдэй зүгһөө иимэ алхамай хэгдээд байгаа һаань, тэрэ түйлагдаха аргатайл. Гэбэшье тэдэ энээниие ойлгоогүй хэбэр үзүүлнэ, этигэл найдалай хэмжээнүүдые үргэдхэхэ талаар ямар алхам хэхэ тухайдаа Мадридта бэшэ, харин тэрэ конференци дээрэ сэхэ хэлэжэ шадаха байгаа гэжэ һанагдана.

Мүнөө Баруун Европын оронуудта американ шэнэ ракетэнүүдые тодхон табилгые бурууушаахын түлөө, Советскэ Союзтай хөөрэлдөөнүүдые дары түргэөр эхилхын түлөө хүдэлөөн үргэдэжэ байна. Шахардуу байдал һуларуулгые түйлаха шухала гэжэ тэндэхи олон гүрэнэй ажал ябуулагшад ойлгоно. Хөөрэлдөөнүүдһөө арсаһан, сэрэгэй хүсэндэ найдаһан политика хадаа гүнзэгы ухаан бодолһоо арсаһан политика болоно гэжэ ойлгодог хүнүүд улам олошоржо байнхай.

«Хүнүүд, хүсөөрөө бү омогорхоггты!» Уймар тэнэг бодолоо орхигты! ...Юуб гэхэдэ, ехэ ой модые галдажа шатаахын тула тон багахан ошон хэрэгтэй!» гэжэ агууехэ Руставели 800 гаран жэлэй саана хэлээ һэмнай. Мүнөө, манай зэрын гурбан мянгадахи жэлэй богоһын харагдажа байха үедэ, бүхы оронуудай, бүхы түбинүүдэй хүн зоной энэ сэсэн уряае ойлгожо дэмжээ һаань, һайн байгаа!

Хүндэтэ нүхэдүүд! Танайда гайхамшагта һайндэр болоно байна, баярта ойгоо эрхим һайнаар тэмдэглэжэ байнат. Танай ойн баяр арадуудай хани барисаанай мэдэрэлээр, ажалай ехэ дэбжэлтээр, түйлаһан амжалта болон ерээдүйн ехэ түсэбүүдэй түлөө омогорхол баяраар нэбтэрэнхэй гээд хэлэжэ болоно. Энэ тон һайн лэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, бидэниие бултыемнай ехэ габшагай ажал хүлеэнэ бшуу.

Ерээдүйдэ таанадта юу хүсэлтэй гээшэб? Эрэлхэг зоригтой ябагты, бүри эршэмтэйгээр ажаллагты, Совет Грузиин нэрэ хүндые улам дээшэлүүлэгты. Нарата һайхан танай республикын ажалай шэнэ илалтануудаараа ороноо үшөө хэдэ дахин баясуулха байһандань совет хүнүүд найдана.

Нүхэдүүд, шэнэ амжалтануудые түйлахыетнай, зол жаргалтайгаар ажаһуухыетнай таанадта хүсэнэб.

Дүрбэн ордентэ Совет Грузи мандаха болтогой!

Грузиин коммунистнуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

Совет арадуудай эбдэршэгүй бата хани барисаан мандаха болтогой!

(Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, нэгэнтэ бэшэ альга ташалтаар угтагдаба. Бултадаа һуурһаа бодоно. Баярай суглаанда хабаадагшад нигэжэ үреэл табиба: «КПСС-тэ алдар солоl», «Хани барисаан!», «Эб найрамдал!», «Ура!» хашхараан зэдэлбэ).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Ук[аз]

РСФСР-эй АВТОМОБИЛЬНА ТРАНСПОРТЫН МИНИСТЕРСТВЫН ГЛАВЛЕНАВТОТРАНСЫН ЛЕНИНГРАДСКА АШААНАЙ АВТОТРАНСПОРТНА 19-дэхи ПРЕДПРИЯТИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ «БАЙГАЛ- АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМЫЕ БАРИҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

Байгал-Амарай түмэр замай барилгада эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь, ажалай амжалтануудые түйлаһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй зүгһөө «Байгал-Амарай түмэр замые бариһанай түлөө» медаляар шагнаха:

Буряадай АССР-һээ

Горлов Николай Васильевичые — автомобилиин жолоошон.

Иванов Александр Петровичые — [...] токолонныын начальник.

Реутский Александр Васильевичые [...] автомобилиин жолоошон.

Селихов Юрий Юрьевичые — ав[то]мобилиин жолоошон.

Суслова Нина Ивановнае — вулка[ни]заторщик.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэг[ш]э М. ЯСНО[В]

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секрета[рь] Х. НЕШК[ОВ]

Москва, 1981 оной майн 21.

ГУШАДАХИ ХАБАРАЙ АЯЛГ[А]

Зураглал

Степан Петрович Фалилеев, тэрэ үедэ Степка хүбүүн, 1951 оной хабарай тарилгын урда тээхэнэ «түмэр хүлэг» жолоодохо эрхэтэй боложо, арзагар түмэр моортэй, ябаган хүнһөө түргэн бэшэ колёсно тракторта һуужа, анзаһан дороһоо булар хүрьһэ үрбүулэн ябахадань, тэрээнһээ омог дорюун, баяр дүүрэн сэдьхэлтэй ондоо хүн үгы бэлэй. Тэрэ гэһээр һанагдаагүй түргэн аяар гушан жэл үнгэрэжэ, хүгшэрхын хүндэ далай руу тонгойжо эхилһэн наһаяа, трактор хүлэгэй гүндүү аялга соо үнгэргэһэн жэлнүүдээ дурсан, Степан Петрович һанаа алдана. Теэд тэрэ гунигта абтажа һанаа алдана бэшэ. Тэрэ — ажалша хүн. Ажал хэнгүй байжа шадахагүй. Бүхы наһаараа ажал хэжэ, өөрынгөө ажалаар хүн зондо баяр асаржа ябаха гээшэ жаргал мүн гэжэ Степан Петрович Фалилеев сэдьхэнэ. Иигэжэ сэдьхэнгүйшьегүй аргагүй. Юу хэлэхэб, үглөөнэй үнэгэнэй харанхыгаар гаража, үдэшын харанхы болотор дондорожо ябаад, эсэһэнээ мэдэдэггүй үе сагынь ошон ошоо. Мүнөө Степан Петрович тиигэжэ, залуугайхидал адляар ябаха аал? «Үгы даа, яажа тиигэжэ тэсэдэг байһан хүнбиб?» гэжэ тэрэ мүнөө бодохо. Иигэжэл бодоходоо, үдэшэлэн гэртээ ерээд, «Беларусь» трактораа газаагаа табяад, тооһондо даруулжа танихаар бэшэ болошоһон нюур, гараа һайса угаагаад, хубсаһа хунараа һэлгүүлээд байхадаа, хүл гарайнгаа... Ганса хүл гарайнгаашье бэшэ ааб даа, харин хамаг бэеынгээ шалаатайгаар шархиржа, һуудхаршагүй нозогоор бүтүү үбдэжэ байхада, Степан Петрович гэнтэл һанаа алдаха.

Зүб, ошоһон жэлнүүдээ бусаахагүйш. Теэд гушан удаан жэлэй хугасаа соо дабхасуулан бии болгоһон дүй дүршэл гээшэ ошоһон жэлнүүдтэй хараа бараанай сэнтэй баялиг ха юм. Тиимэл хадань Степан Петрович эсэһэнээ урдаа туугаад байнагүй, харин табан жэлһээ табан жэлдэ, хабарһаа хабарта наһанайнгаа хэрэгтэ улам нарьяар, улам оролдосотойгоор хандажа, жэлһээ жэлдэ үндэр ургаса хуряана бшуу. Тэрэнэй нэрэ ганса Бэшүүрэй район соо бэшэ, харин бүхы республика соо мэдээжэ болонхой юм. Энэ хэлэһэнэй гэршэдэ Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой түрүү механизатор Степан Петрович Фалилеевэй энгэртэ Октябриин Революциин орден яларна.

Бага-Куналейдэ 1965 оной хабарһаа хойшо хартаабха тарижа захалһан юм. Хартаабха тариха гээшэмнай ороcһото культура тариха бэшэ ааб даа. Энэмнай, нэгэдэхеэр, өөрын оньһотой, хоёрдохёор, ехэ ханаhхын, оролдолгын хэрэг бшуу. Хартаабха тариха хэрэгтэ хэниие табиха гээшэб гэһэн асуудалые шиидхэлгэ болоходонь, Степан Петрович Фалилеевэй нэрэ чэгэн дуугаар дурдагдаа һэн. Хартаабха таридаг сеялкэ тракторой хойно шэггэгэлээд, тооһо бушаганаса тарижархиха гээшэ тиимэшье ехэ баатаршалга бэшэ ааб даа. Харин тариһан полиёо саг үргэлжэ бэенхэдэжэ, хэһэн ажалдаа ходо һанаагаа табижа, хойноһоонь таталюуртажа байха гээшэ энэ культура эрхилхэ хэрэгэй тон шухалань болоно ха юм. Эдэ бүхы эрилтые сүм бэелүүлхэ хүн хэн нэгэн бэшэ, харин Степан Петрович олдоо бэлэй. Тиигээд лэ 1965 оной хабарһаа хойшо С. П. Фалилеев колхозойнгоо хартаабхын полинууд дээрэ жэлһээ жэлдэ хүдэлнэ. Тэрэ һайн хүдэлнэ. Гэбэшье зарим жэлнүүд байгаа ааб даа. Жэшээнь, нёдондо жэл. Нёдондоной ган гасуур жэлдэ Степан Петровичой бригада түсэбөө дүүргээгүй һэн. 10-дахи табан жэлэй бэшэ жэлнүүдтэнь сагай уларил тиимэ һайн бэшэшье һаань, зүгөөр бригада түсэбөө дүүргэдэг байгаа. Жэшээнь, 1976 ондо гектар бүриһөө 80 центнер, 1977—1978 онуудта 102—107 центнер хартаабха ургуулагдаһан б[айгаа] юм.

Анха түрүүн хартаабх[а та]рижа эхилхэдээ, Степан [Пет]ровичой бригада 30 ге[ктар] политой һэн. Энэ багахан [по]ли дээрэһээ яһала ехэхэ[н ур]гаса хуряагаад байхада[а, ма]са Степан Петрович бэшэ [ха]рин «Победа» колхозой [хүтэл]бэрилэгшэд энэ хэрэгэ[й] олзотой байһые хаража, [...]то хабарынь хартаабха [тари]ха талмайгаа хоёр дахи[н ехэ] болгоо бэлэй.

— Зай, Фалилеев, эхи[лһэн] хэрэгээ үргэлжэлүүлжэ, [...] бидэнээ баясуулыш даа [...]жэ колхозой түрүүлэгш[э] лээ һэн.

Хартаабха гээшэ ганса [ор]зотой хэрэг бэшэ, мүн [...] зоной шухалын шухала [...] тиимэһээ шадаал һаа ехэ[...] гаса ургуулха гэжэ бриг[ада] шиидээд, полиёо тон [...]наар элдүүрилжэ, саг бо[лгон] соонь тарилгаяа дүүргээд[...]ра бороо хүлеэжэ оробо[...]леэһэнэй урманда хура[...]роошье адхарба даа. [...]гүй хартаабхын ногоон [...]нүүд бултайба. Фалилеев [...]гээд лэ полидоо ерэжэ, [...]таабхын хэр ургажа ба[йһые] харадаг һэн. Байһаар ш[...]ень обоолхоор саг х[...]ерэбэ. Шоройень обо[...] Удаань мүнөөхил хүлэ[...] Энэ хирэ үшөө нэгэ [...]оро һаань, һайн бэлэй. [...]сэглэшэһэн эшэтэй хар[таабха] үдэр бүри томо болоно. [...]һэ хулһанай үе ороошье [...] Фалилеевэй бүхы һана[...]дол полиингоо дунда б[...] бэлэй. Үбһэн дүүрэхэ т[...] боложо, таряа хуряалган [...]жо ерэнэ. Энэ үедэ С[тепан] Петрович полидоо о[...] хүрэзэ бараад яаралгүйхэ[...]ха. Мүнөө тэрээндэ газ[...]роһоо гараһан эшэ бүт[...]нил, дадал мэтээр үз[...] Энэ эшын гараһан г[...] ямар эхэ хартаабха тар[...] биб гэжэ һанахадал гэх[...]рэ ябад гээд лэ харта[абха] эшэ доогуур һэндэжэ, [...] ургасын хүлеэжэ байһые [...]гаха...

Мүнөө «Победа» колх[озой] гектар газарта хартаабх[а та]рина. Тиихэдээ һайн жэ[л...]тэ гектарай 110 центне[р...]рэтэр ургаса хуряадаг[...] Энэ хадаа дүй дүршэл[...] ханизатор Степан Пе[трович] Фалилеевэй ажал боло[...]

Арбан нэгэдэхи табан [жэлэй] урин дулаан түрүүшын [...] суута механизаторай гу[...] хабар. Тэрэ Виктор А[...]вич Плюснинтэй үнин[...] хүдэлдэг болонхой. Мү[...] тэдэнэр Бага-Куналейһ[...] руун тээшээ дүрбэн м[...] газарта оршодог Кал[...] гэжэ газарта хартаабх[а...]над. Тэдэнэр мүнөө жэ[...]тар бүриһөө 100 цент[нер] доошо бэшэ хартаабха[...] уялгатай.

— Мүнөө жэл яһала [...] хабар боложо байна г[...] һанаб. Нёдондонойхи[...] суулашагүй ааб даа. Т[...] ороһон саһан ехэ туһа [...] даа. Ган гасуур боло[...]най хара эртын эли [...] гэжэ һанадагбди. Эн[...]най нойтоор эхилбэ, у[...]лаан амисхалаар эхил[...] мэһээнь би һайн жэл[...]хо аабза гэжэ этигэнэб [...] нүхэр Фалилеев хөөр[...]

Энэ этигэлдэнь бидэ[...] гэнгүй байха аргагүй [...]

Б. ЮНД[...]
манай [...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. П[. Фали]леев ажал дээрээ.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, Буряадай профсоюзуудай областной совет нютагай мэдэлэй предприятинууд хоорондын 1981 оной нэгэдэхи кварталай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзэбэ. Тиин Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба Буряадай профсоюзуудай областной Соведэй дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар иимэ предприятинуудта үгтэхэ гэжэ шиидхэгдээ:

Мухар-Шэбэрэй киносетиин дирекциин коллективтэ — ашаглалгын-финансова түсэбөө гүйсэд дүүргэһэн, киносеанснуудые табилгын түсэбые 102,6 процент, олзо оруулха түсэбөө 109,5 процент бэелүүлһэн байна.

Шулуутын ОРС-ын коллективтэ — эд бараа наймаалха түсэбөө 104,7 процент, тэрэ тоодо өөһэдынгөө продукци худалдаха түсэбые 108,8, сэбэр олзо оруулха түсэбөө 125 процент бэелүүлээ.

«Бурятобувьбыт» нэгэдэлэй коллективтэ — арад зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын түсэбые 103,9 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбые 103,8 процент дүүргэһэн байна.

Оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй коллективтэ — продукци худалдалгынь түсэб 103,1 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб — 104,1 сэбэр олзо оруулха түсэб 100,9 процент дүүргэдээ.

«Буряткоммунэнерго» нэгэдэлэй коллективтэ — электрын элшэ хүсые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгын түсэб 107,6 процент, дулаанай элшэ ашаглалгын түсэб — 102,9, сэбэр олзо абаха түсэб 187 процент дүүргэһэн байна.

Дээдэ-Үдын леспромхозой коллективтэ — товарна продукци худалдаха түсэб 116,7 процент, модо зөөхэ түсэб 103,4 процент, хюрөөдэмэл материал гаргаха түсэб — 118,7, сэбэр олзо оруулха түсэб 107,1 процент дүүргэдээ.

Баргажанай-Адагай оньһожоруулагдамал ой модоной ажахын коллективтэ — ой модо тариха түсэб 174,4 процент, продукци худалдаха түсэб — 106,5, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб — 102, сэбэр олзо оруулха түсэбөө 134,9 процент дүүргэһэн.

Захааминай типографиин коллективтэ — продукци худалдаха түсэбөө 104,9 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб — 104,9, сэбэр олзо оруулха түсэб 117,4 процент дүүргээ.

Каменскын хилээмэнэй 5-дахи заводой коллективтэ — продукци худалдаха түсэбөө 106,1 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 105,9, сэбэр олзо оруулха түсэбөө 101,4 процент дүүргэһэн байна.

Һүнэй промышленностиин нэгэдэлэй үйлэдбэриин коллективтэ — продукци худалдаха түсэб 114,3 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб —111,4, сэбэр олзо оруулха түсэб 111,4 процент дүүргэдээ.

Улаан-Үдын 2-дохи пищеторгын коллективтэ — эд бараа наймаалха түсэбөө 101,5 процент, сэбэр олзо оруулха түсэбөө 102,6 процент дүүргэһэн байна.

«Спортторг» магазинай коллективтэ — эд бараа наймаалха түсэбөө 124, сэбэр олзо оруулха түсэбөө 106 процент дүүргэһэн.

«Росгалантерея» баазын коллективтэ — эд бараачан оптово наймаанай түсэбые 114,3 процент, сэбэр олзо оруулха түсэбые 124,7 процент дүүргэһэн байна.

Улаан-Үдын столовонуудай трестын 12-дохи столовын коллективтэ — эдеэ хоол наймаалха түсэбые 104,3 процент, өөһэдын продукци гаргалгын түсэбые 105,9 процент дүүргэжэ, 1980 онойхитой жэшэхэдэ, ажалай бүтээсые 9,2 процентээр дээшэлүүлһэн байна.

Мүн Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба Буряадай профсоюзуудай областной соведэй хоёрдохи мүнгэн шан иимэ коллективүүдтэ барюулагдаа:

Улаан-Үдэ городой киносетиин дирекциин коллективтэ — киносеанс табилгын түсэбые 100 процент, олзо суглуулбариин түсэбые 107,8 процент дүүргэһэн байна.

Наймаанай-худалдан абалгын баазын коллективтэ — бараа наймаалха түсэбөө 112,5 процент, сэбэр олзо оруулха түсэбөө 104,1 процент дүүргэһэн.

Улаан-Үдэ городой коммунальна ажахын управлениин водопроводно-канализационно управлениин коллективтэ — уһа хэрэглэлгын түсэб 110,6 процент, сэбэр олзо оруулха түсэб 120,8 процент дүүргээ.

Зүүн-Мүрэнэй леспромхозой коллективтэ — продукци худалдаха түсэб 105,9 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, түсэб — 122,6, модо зөөхэ түсэб —101,5, сэбэр олзо оруулха түсэб 162,3 процент дүүргэһэн байна.

Хорини оньһожоруулагдамал ой модоной ажахын коллективтэ — ажаһуудалай хэрэглэмжын эд бараа бүтээхэ түсэб 121 процент, продукци худалдалгын түсэб 101,5, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб —103, сэбэр олзо оруулха түсэб 100 процент дүүргээ.

Мухар-Шэбэрэй типографиин коллективтэ — продукци худалдаха түсэбөө 118,2 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 118,2 процент, сэбэр олзо оруулха түсэбөө 116,3 процент дүүргээ.

Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинадай коллективтэ — продукци худалдалгын түсэб 100,8 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб — 101,8, сэбэр олзо оруулха түсэб — 101,5 процент дүүргэгдээ.

Үнэгэтэйн үрэ жэмэсэй заводой коллективтэ — продукци худалдаха түсэб 107,8 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 108,9 процент бэелүүлжэ, гарза гаргаша 32 мянган түхэригөөр бага болгодоһон байна.

Нарһатын тоһоной заводой коллективтэ — продукци худалдалгын түсэб 103,7 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб —101,2, сэбэр олзо оруулха түсэб 120 процент дүүргэгдээ.

Улаан-Үдын горпромторгын ажахын тоосоото 28-дахи магазинай коллективтэ — эд бараа наймаалха түсэб 107,9 процент, аж[алай] бүтээсэ дээшэлүүлхэ [түсэб] 107,9, сэбэр олзо ору[улха] түсэб 102,6 процент [дүүр]гэгдэһэн байна.

Улаан-Үдын 1-дэхи [...]торгын ажахын тоосоо[то ...] дахи магазинай колл[ективтэ] — эд бараанай эр[...] түсэб 100,2 процент, а[жалай] бүтээсэ дээшэлүүлхэ [түсэб] —100, сэбэр олзо ор[уулха] түсэб 113,8 процент [дүүр]гэгдээ.

Улаан-Үдын столо[вонуу]дай трестын 9-дэхи [столо]вын коллективтэ — эде[э хоол] наймаалха түсэбөө 10[...] цент дүүргэжэ, түсэбһ[...] дуур 36,8 мянган түх[эригэй] продукци худалдаһан [...].

Тиихэдэ городые [...] руулгын управлениин[...]дые түлишөөр хан[галгын], Баргажанай районой [...] хоолой комбинадай, [...]минай пивын заводой, [Пет]ропавловкын тоһоной [заво]дой коллективүүд мүрыс[өөнэй] гурбадахи һуурида га[раһан]да тоологдожо, мүнгэн [шан...]гуудта мүн лэ хүртэһ[эн бай]на.

Соведүүдэй хүдэлмэри

ҺУРАЛСАЛАЙ ГАЗАР

АРАДАЙ депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй депутадай комнатодо оёдолой «Туяана» гэжэ нэгэдэлэй генеральна директор, депутат Михаил Александрович Бужигеев ерэбэ. Юундэб гэхэдэ, үшөө үнгэрэгшэ жэлдэ городской Соведэй саг үргэлжын комиссиин үгэһэн дурадхалнууд хэр зэргэ дүүргэгдэөөб гэжэ тус нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэ мэдэжэ һанаатай байгаа бшуу.

Ушарынь гэхэдэ, саг үргэлжын комиссинуудай бүхы дурадхалнууд, шалгалтын дүнгүүд, бусадшье материалнууд депутадуудай комнатодо бии юм. Тодорхойлон хэлэбэл, Соведэй депутат бүхэн комиссиин заседанинуудта эндэ бэлдэхэ, нүхэдэйнгөө дүй дүршэлтэй танилсаха дүүрэн арга боломжотой.

Депутадай комнато мүнөө зохидхоноор, уран һайханаар шэмэглэгдэнхэй, техническэ хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангагданхай. Жэшээлхэдэ, Зүүн Сибириин томо городуудай нэгэн — Улаан-Үдэдэ 300 мянга гаран хүн зон ажаһуудаг, промышленна 45 предприятинь үйлэдбэрилэн гаргаһан продукцияа оронойнгоо олон область болон хизаарнуудта, хилын саанахи оронуудта эльгээдэг юм гэжэ электрижүүлэгдэһэн карта дээрэһээ мэдэжэ абанабди. 156 зүйлэй продукцинь гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэ хүртэһэн тухай, республикымнай ниислэлдэ хэгдэжэ байһан барилганууд тухай тус карта мүн лэ мэдээсэнэ.

Юрэнхыдөө, депутат бүхэн үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудай хүгжэлтэ тухай бэлэн материал эндэһээ абажа болохо. Жэшээлхэдэ, городой промышленна предприятинуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй ябаса, Соведэй депутадуудай бүридэл тухай гэхэ мэтэ олон ондоо материал энэ комнатодо суглуулагданхай.

Городской Соведэй гэр байрын-коммунальна ажахын, болбосон түхэлтэй болголгын талаар саг үргэлжын комиссиин гэшүүд депутадай комнатодо сугларжа, оёдолой «Туяана» гэжэ нэгэдэлэй коллективэй урда тоосохо байһан тула энэ һалбариин хүгжэлтэ тухай материалнуудые абаһан байна. Тиихэдээ тэдэнэр городоо болбосон түхэлтэй болгохо талаар хэгдэдэг ехэ хүдэлмэриин дүнгүүдтэй танилсаба. Улаан-Үдымнай гэр байрануудай юрэнхы талмай 3,7 миллион дүрбэлжэн метр, тиихэдэ гүйсэд хангамжатай болоһон гэр байрануудынь 67 процент болоно. Асфальтаар хушагдаһан харгынуудай талмай һүүлэй арбан жэлэй туршада гурба дахин ехэ болоһон гэхэ мэтэшэлэн тоонуудые бэшэжэ абаһан байна. Гэхэтэй хамта, городоо ногооруулха, харгынуудые шэнэдхэн заһабарилха, трамвайн шэнэ лининүүдые татаха талаар ехэ юумэн хэгдэнэ. Городой хүн зониие сэсэгүүдээр хангажа байхын тула 10 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай оранжерей барижа эхилээ. Эдэ бүгэдэ юумэн тухай городской Соведэй гэр байрын-коммунальна ажахын, болбосон түхэлтэй болголгын талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ Нина Ивановна Гаврилюк удаань һунгагшадтаяа уулзахадаа мэдээсэһэн байха.

Городой депутадуудай 41 бүлэгэй ябуулдаг хүдэлмэри тухай тусхай стенд хөөрэжэ үгэнэ. Тэдэнэй дүй дүршэл согсологдожо, брошюра болгожо гаргагданхай. Загорскын, шэлэй заводой тосхонуудай, 19-дэхи дунда һургуулиин депутадуудай бүлэгүүд тухай тус брошюра дотор илангаяа тодорхойгоор бэшэгдэнхэй юм.

Депутадай комнатые бүхы материалнуудаар хангаха, шэмэглэн гоёохо хүдэлмэри хэжэ эхилэгдэһээр үнихэн болоо юм. Ушар тиимэһээ энэ комнатодо олон экспонадууд, документнүүд, номууд болон брошюрануудай һуурияа олоһониинь ойлгосотой. Улаан-Үдын городской Соведэй депутадууд энэ комнатодо ерэжэ, һони һонин материалнуудтай танилсаха, өөрынгөө ухаан бодолые, эрдэм мэдэсые улам баяжуулха, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые халан абаха дүүрэн аргатай бшуу. Тиимэ болохолоороо депутадай комнато музей бэшэ, харин арадай депутадуудай һуралсалай газар болоһониинь һайшаалтай. Эндэ депутадуудай саг үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай бүлэгүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй семинарнууд үнгэргэгдэдэг, үнэмшэлгэнүүд болон тэмдэгүүд депутадуудта барюулагдадаг, элдэб заседанинууд бэлдэгдэдэг юм. Депутадай комнато соохи техническэ хэрэгсэлнүүд элдэб материалнуудые түргөөр шэлэн абаха хэрэгтэ нүлөөлхэ гол зорилготой юм. «Лэтти», «Протон» гэжэ диапроектор, нарин пленкотой киноаппарадые депутадууд хэрэглэхэ аргатай байна.

Диафильмнүүд болон слайдууд городтон, тэрэнэй архитектуратай, социально-соёлой барилгануудтайнь танилсуулха. Тэрэшэлэн «Нарин сэмбын комбинадта үнгэргэгдэһэн депутадай үдэр», «Саг үргэлжын комиссинуудай заседанинууд боложо байна» гэхэ мэтэшэлэн фильмүүдые хаража болохот.

Манай библиотекэдэ элдэб литератураһаа гадна, газетэнүүдтэ толилогдоһон статьянууд тусхай дэбтэрнүүдтэ тематикынгаа ёһоор суглуулагдана. «Соведууд ба ажабайдал», «Хүн зоной ажаһуудаг газарнуудта Соведүүдэй ябуулдаг хүдэлмэри», «Саг үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай бүлэгүүдэй хүдэлмэри тухай», «Хүн зоной эшэгүүд, гомдолнууд ба дурадхалнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэри тухай», «Депутат һунгуулиин округто» гэхэ мэтэ темэнүүд тэрэ тоодо оролсоно.

Һүүлшын зарлалай городской Соведэй түрүүшын сесси тухай альбом олоной анхарал татадаг. Сессиин хүдэлмэриин үедэ үгэ хэлэлтын, депутадай үнэмшэлгэ ба тэмдэгүүдые барюулжа байха үедэ буулгагдаһан олон фото-зурагуудаар тус альбом шэмэглэгдэнхэй. Депутадуудай һуралсалые үргэнөөр харуулһан тиимэрхүү фото-зурагуудшье байха.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үнгэргэһэн конкурс-харалгада манай депутадай комнато нэгэдэхи һуури эзэлжэ, Хүндэлэлэй грамота болон мүнгэн шанда хүртөө юм. Депутадай комнато соо Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй семинар-зүблөөнүүд үнгэргэгдэдэг болоо. Республикымнай районуудта арадай депутадууд болон совет хүдэлмэрилэгшэд дүй дүршэлыемнай халан абахаяа саг үргэлжэ ерэдэг болонхой.

Гэхэтэй хамта, манай депутадай комнатын хүдэлмэриие саашадань үшөөшье нарижуулжа байха хэрэгтэй гээд тоолонобди. Техническэ хэрэгсэлнүүдые һайнаар нэбтэрүүлхэ, методическа хүдэлмэреэ үргэдхэхэ зорилго они. Мүнөө городской Соведэй бүхы депутадуудай оролдолгоор шэнэ материалнуудаар баяжажа байнабди. Бидэнэр депутадай комнатын хүдэлмэриие улам нарижуулхадаа, депутат бүхэнэй ажал ябуулгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ, түрүү дүй дүршэлые олоной дунда тарааха гэһэн гол зорилгоёо бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэл оролдолгоёо гарганабди.

А. МАЙОРОВА,
Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой инструктор.

АША ТУҺАТАЙ

Депутадуудай бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэр Улаан-Үдэ городой, городой гурбан районой предприятинууд болон эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаба. Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр В. П. Убеев энэ уулзалгые нээхэдээ, депутадуудай бүлэгүүдтэ ехэ этигэл найдабари үзүүлдэг байнабди гэжэ хэлэбэ. Шэлэй заводой, авиазаводой, 29-дэхи, 32-дохи һургуулинуудай болон бусад хэдэ хэдэн предприятинуудай депутадуудай бүлэгүүд һайнаар хүдэлнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Хүн зониие үһаар, түлишөөр хангаха асуудал бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэрые һонирхуулба. Жэшээлэнь, Солдатский посёлогто хэлхээ холбооной таһаг, магазин үгы, үйлсэнүүдынь муугаар гэрэлтүүлэгдэдэг гэжэ депутадууд шүүмжэлээ.

Манай штатнабашэ корр.

ПОЛЬШОДОХИ БАЙДАЛ

«Дискуссиин гол бодолнууд» тухай газетын һанамжа

ВАРШАВА. «Дискуссиин гол бодолнуудые» «Солидарность» гэдэг профсоюзна нэгэдэлэй тунхаглаһантай ...рамдуулан, ПНР-эй хэблэлэй түсэй органууд тэрэ документ тушаа һанамжа хэлэнүүдтэй шэншэлэлнүүд гаргана.

«Жолнеж вольности» газетэ ойрын үдэрнүүдтэ ста... тунхаглаба. Тэрээн дотор иигэжэ тэмдэглэгдэнэ: «Солидарностиин» бүхэпольшын ...дэбшэлхы комиссиин гаргаһан «Дискуссиин гол бодолнууд» энэ профсоюзна нэгэдэлэй ажал ябуулгын шэ...ата болоно. Программынгаа шэглэлыень тодорхой үе гэжэ тэрэниие нэрлэхэ болохо байна. «Солидарность» анхан эмхидхэгдэхэдээ, ПОРП-ын хүтэлбэрилхы ...ргые, баталагдаһан со...дые, Польшодохи социалис байгуулалтын гол ...дай хэлээришэгүй байдалые мэдэрхэ, һэргээн ...олгын хэрэгтэ бүтэмжээр хабаадаха уялга ...байгаа. Тиихэтээ, профсоюзнай политическэ эмхиин шэнжэ шэглэл байхагүй гэжэ «Солидарностиие» эмхидхэгшэд ...һэн юм.

...гол ёһые эбдэһэн ушар «Солидарностиин» зүгһөөнтэ бэшэ үзэгдэһэн... Тус эмхиие политическэ хараа шэглэлтэй болгохо ...һэдэлгэнүүд эли бодото ...дана. Тэрээндэ хэрэгээр теоретическэ тодорхойлолго бэдэрһэн байгаа. «Солидарность» өөрын за...антай бэеэ дааһан профсоюз байхаһаа гадна, ниитын ... болоно. «Ниитын» ... бүхы нэгэдэлнүүд ... «политическэ» болохо гэжэ тэндэнь баталагдана. «Кос-корой ...нгүүд» энэ хэрэгтэ ...ны онсо үүргэ дүүргэнэ.

...шаглагдаһан «гол бодолнууд» дотор үзэл суртал политическэ элдэб хандалга бодолнуудай ба һанамжануудай холисолдонхой байдал харагдана. Гэхэтэй хамта хүдэлмэришэдэй тодо һонирхолоор найруулагдаһан хабаадалгын ба хүсэл эрмэлзэлэй доторнь байхагүй. Энэнь — тушаан болохо ушар бэшэ гээд тоолоно. Энэнь — «Солидарностиин» хүтэлбэриин зарим ...эй политическэ ехэргэшэгые өөгшөөлгэдэ тухайлжа магад, профсоюзна программые зорюута болгоһон ябадал мүн. ... — профессиональна ... бэшэ, харин шэнэ ... политическэ манипуляци шэнжэ түхэлтэй байгаа ... доторхи хэрэгүүдые, гадаадын ушар байдалые харада абаһан тодорхой бодомжонууд тус документ дотор байхагүй. Польшын Арадай Республикын социально-экономическа туйлалтануудые огто арсаһан ябадал эли тодоор харагдана. «Социализм» гэһэн үгэ тэрээн доторнь нэгэшье дахин дурдагданагүй, ПОРП, Таряашадай нэгэдэмэл парти, демократическа парти, Польшын политическэ байгуулалтада хабаатай бусад ниитын эмхинүүд тухай дуугай үнгэрнэ. Мүн польско совзууд, Польшын уласхоорондын байдалда хабаатай асуудалнууд тухай юуншье хэлэгдэнэгүй.

«Солидарностиин» программын проект дотор дурдагдаһан, социалис гүрэн дотор дарлалта мүлжэлгэ бии гэһэншүү, ажалай бүтээсын ургалта бэшэ, харин бүгэдэ ниитын тэгшэдхэлгын гурим салин хүлһэнэй политикые тодорхойлжо болохо гэһэн алдуутан, наукада харша баталамжануудай бии байһан тухай «Жолнеж вольности» тэмдэглэнэ. Документын авторнууд социалис демократиие үлүүдэ тоолоод, «бүрин демократи» гэһэн ойлгомжоор тэрэниие һэлгэнэ. Харин эрхэтэдэй конституционно сүлөөнүүдые эмхи гуримгүй байдал гэһэншүүгээр нэрлэнэ. Хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ба поляк нациин ёһо заншалнуудые өөһэдынхеэрээ хазагайруулан тайлбарилна.

Проект зохёогшод социализмын үедэхи зарим тэды дутуу дунданууды саг үргэлжын үзэгдэл гэжэ дурдаха һэдэлгэ гаргана. Польшодо экономическа реформо хэгдэжэ шадагдахагүй. Гүйсэдхэхы захиргаанай байгуулалтын талаар ехэ реформын нэгэн доро хэгдээгүй һаань — экономическа реформоһоо социально-экономическа зохихо үрэ гарахагүй гэхэ мэтээр баталан мэдүүлнэ.

Проект табигшад тэдэнэй буруушаадаг реформын орондо юу дурадханаб? Тэдээндэ тодорхой программа үгы байна. Франциин гү, али Баруун Германиин экономико Польшын экономикодо жэшээ болохо ёһотой гэһэн юрэнхы баталамжа проект доторнь бии.

«Үрдилдөөнэй сүлөө хангаха», үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые үмсын зөөри болгодог капиталис гурим һэргээхэ, гүрэн доторхи бүхы түхэлэй үмсын эрхэ тэгшэдхэхэ, экономикодо дэлгүүрэй гуримые гол болгон хэрэглэхэ ба программын проект дотор оруулагдаһан бусад олон һанамжа дурадхалнууд ажалы эрхэлэлгын социалис аргануудһаа ехээр холодон зайсана.

Эндэ, тэндэ хэгдэхэ (селективнэ гэдэг) забастовконууд «Солидарностиин» эрилтэнүүдые бэелүүлхэ ябуулгада онсо һуури проект дотор эзэлнэ. Гүрэнэй аппарадта эгээн шанга сохилтын ушаруулагдаха забастовконуудые хэхээр һанамжалагдана гэжэ «Жолнеж вольности» тусхайлан тэмдэглэнэ. Тиихэ забастовконууд обществодо ямар ашаг туһа хүргэхэб? гэжэ газетэ зүбөөр асууна. «Солидарностиин» программна гол бодолнууд дотор энэ асуудалда харюу үгтэнэгүй. Манай һанамжын ёһоор, энэнь «өөрынгөө һуужа байһан гэшүүһые табан сабшаха» гэдэг оньһон үгын удхатай болоно.

Профсоюзай дурсагдаһан документые, мүн тэрэнэй үдэр бүриин бодото хэрэгүүдые харахада, «программна гол бодолнуудай» авторнууд правительстватай, ниитын бусад хүсэнүүдтэй харилсаа холбооёо тэрэнэн гол зорилго гэжэ тоолодоггүй байһаниинь элирнэ. Бидэнэр гү, али системэ гү гэһэн эрилтэ документ доторнь табигдана. Иимэ эрилтэ Польшын обществодо, партиин гэшүүд ба партийна бэшэ хүнүүдтэ, Польшын сэрэгэй солдадуудта таарахагүй, тэрэниие зүбшөөн абажа яашье болохогүй байна. Иимэ эрилтэ Польшын обществын ажабайдалай ашаг туһада зүришэнэ.

Социалис Польшодо хоёр засаг байха ёһогүй гэжэ «Жолнеж вольности» тусхайлан мэдүүлнэ. Национальна хүсэл эрмэлзэлнүүдэй үндэһөөр, ПОРП хадаа социалис шэнэдхэлгын гол хүсэн байһан, байха, байнашье. Социализм, арадай бэеэ дааһан байдал Польшын коммунистнуудай, түрүү үзэл бодолто бусад хүсэнүүдэй нангин зорилгонуудтай таһаршагүй холбоотой юм. Польшын профсоюзна хүдэлөөн, тэрэ тоодо «Солидарностьшье» дотоодын политическэ байдалда бата һуури эзэлхэ зэргэтэй. Харилсаа холбооной жэшээ бүхэн бүрин дэмжэгдэхэ, мэдэрэгдэхэ болоно. Манай ерээдүйн байдалай түлөө һанаата болохо олон ушар шалтагаан үнгэрһэн һарануудта, һүүлэй үдэрнүүдтэ гараһан байгаа. Гэхэ зуура, иимэ ехэ бэрхэшээлһээ гараха найдабаринуудые манай батадхажа болохо эшэ нүхэсэлнүүд бии байна гэжэ тус газетэ түгэсхэл дотороо бэшэнэ.

(ТАСС).

Хандагатайн леспромхозой ОРС-ын эдеэ хоолой 1-дэхи магазинда найман худалдаа наймаалагшад хүдэлдэг юм. Тэдэнэр ажалшадай эрилтэнүүдтэ анхаралтайгаар хандажа, һара бүри түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Энэ зураг дээрэ дүй дүршэлөөр баян наймаалагша Валентина Яковлевна Романовае ажал дээрээ байхынь харанат.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҺУРАГШАДАА ҺОНИРХУУЛАН...

Ажабайдалай урасхал түргэн, тэрээнһээ гээгдэхэгүй гэжэ Надежда Васильевна Гречихина оролдодог юм. Багша хүн олон юумэ мэдэхэ, мүн өөрынгөө эрдэм бэлигые хододоо мүлин дээшэлүүлжэ байха ёһотой ха юм. Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй багшанарай институтда һурахадаа, хүмүүжүүлгын асуудалые наринаар шэнжэлдэг, шудалдаг һэн.

Гусиноозёрскын 4-дэхи һургуулиин ород хэлэнэй ба литературын багша Н. В. Гречихина үргэгүүдтээ тон харюусалгатайгаар оэлдэдэг. Ород хэлые шудалалгада хэрэглэгдэдэг дидактическа зүйлнүүдые гуримшуулан суглуулжа, өөрынгөө кабинедтэ анхаралаа тон схээр хандуулдаг. Һурагшадай литературна эрдэм мэдэсые улам бүри үргэдхэн, гүнзэгырүүлэн, алибаа юумые ухаагаараа түйхэ шадабаринь хурсадхан, багша бүхы оролдолгоёо элсүүлдэг.

1980 ондо энэ багша түрүүшынхеэ арбадахи классые дүүргүүлээ юм. Маяковскиин зохеохы зам тухай уран гоёор шэмэглэгдэһэн альбом тэдэ һурагшадынь багшадаа бэлэглээ бэлэй. Хажуудань мүн Гайдарай ажабайдал, ажал ба зохёохы зам тухай хөөрэһэн альбом барюулагдаа. Мүнөө Гайдар тухай материалнуудые 5-дахи классай һурагшад тэрэ ёһо заншалыень үргэлжэлүүлэн, материал суглуулна. Гайдарай хүүгүн — Тимур Аркадьевич, түрэлхид болон нүхэд тухайдань баян материалнуудтай һурагшадаа Н. В. Гречихина танилсуулаа, һонирхол түрүүлнэ ошуу. Эдэ табадахи классай үхибүүд багшатаяа хамта һонирхолтой хүнүүдтэй бэшэг бэшэлсэдэг юм. Жэшээлхэдэ, Зоя Космодемьянскаягай үхэхынгөө урда тээ һүүлшынгээ һүни үнгэргэһэн гэрэй эзэн эхэнэр Прасковья Яковлевна Куликтай бэшэлсээн байгаа. Басаганай баатаршалга гарган, эрэлхэг зоригтой байһан тухайда, мүн фашис алууршадые үзэн ядадаг тухайдаа П. Я. Кулик бэшэг соогоо хөөрэһэн байна.

Эрэлхэг зоригтой хүнэй, манай нютагай бэлигтэй поэт Николай Лимоновэй гайхамшагта ами наһан, ажабайдал багшые ехэ гайхуулһан, һонирхуулһан байна бшуу. Тиимэһээ классайнгаа һурагшадтай хамта Лимоновэй түрэлхидтэй бэшэг бэшэлсэжэ эхилээ һэн.

— Бэдэрэлгын бүлэгүүд класс соонь хүдэлдэг юм. Дайнай болон ажалай ветерануудтай һонирхолтой уулзалгануудые тэдэ үнгэргэдэг. Һаяхан арадай гэгээрэлэй ветеран П. Х. Храмцоватай пионерэй сбор үнгэргэгдөө һэн.

Коммунист Н. В. Гречихинагай ажал ябуулгын зарим тэды зүйлые эндэ дурдабабди.

Е. ГЕРАСИМОВА.

БУРЯАДАЙ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ШЭНЭ БҮТЭЭЛНҮҮДЬЭЭ

БЭЛИГТЭ совет уран зохёолшо Раиса Васильевна Белоглазовагай түрэһэн тоонто Улаан-Үдэ юм. 1950-яад онуудһаа гуурһаяа туршажа эхилһэн Раиса Белоглазова мүнөө мэдээжэ уран зохёолшо болонхой. Тэрэнэй бэшэһэн «Манай хүршэнэр» гэжэ роман, «Риткэ», «Мойһоной сэсэг» гэһэн повестьнууд болон бусад зохёолнуудынь уншагшадай дурые бүхөөр буляажа, хэдэн удаа хэблэгдэһэн юм.

Уран зохёолшо рассказуудые бэшэдэг, буряад арадай онтохонуудые оршуулан найруулдаг.

Хүндөөр үбшэлһэншье һаа, зоригоо мүхэдэггүй, уран зохёолшын хурса гуурһаар арадтаа алба хэжэ байдаг Раиса Белоглазова зохёолнууд соогоо хүнэй сэдьхэл бодолые шэнжэлэн харуулдаг гээшэ. Р. В. Белоглазовагай зохёохы түсэб ехэ, уншагшадтаа хэлэхэ юумэнэйнь барагдашагүй.

Уран зохёолшын эрэлхэг зоригто ажал үндэреэр сэгнэгдэнхэй. «Арадуудай Хани Барисванай» орденоор шагнагдаһан, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Буряадай АССР-эй республиканска шангай лауреат Р. В. Белоглазовада 1980 оной ноябриин 6-да «Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо» гэһэн үндэр нэрэ зэргэ олгогдоһон байна.

Уран зохёолшодо үшөө ехэ амжалтануудые хүсөөд, шэнэ рассказыень хуряамжалан доро толилнобди.

Раиса БЕЛОГЛАЗОВА
Рассказ

АБА КОМАНДИРОВКОДО ОШОНХОЙ

— Аба командировкодо ошонхой, — гэжэ газаагаа сонхо доро байһан Катюшка дүүгээ татабашье, хонгёогоор хэлээд, хибэсхэнээ һэжэрэнгүй абаад, подъезд тээшээ харайжа, удаань гэшхүүр өөдэ гүйшэбэ. Үүдэндэ орохоор, хибэсээ гарһаа унагаажархёод, шэшэргэлэн байһан наринхан нюргаараа гэрэлэй ойро хананда наалдашаба. — Юундэ эдэ асуужал-асуужал байдаг бэ?

Наталья Витальевна басагаһайнгаа нюурһаа нюдеэ ялаларайгаар зайлуулба.

— Һанаагаа бү зобыш даа, тойргошоно аабза.

— Юундэб гэхэдэ, ама загаганууд гээшэ, — гэжэ Славка эгэшэдээ ойлгуулба. Таһалгаһаа аршуултаяа гэдэргээ сухарин, пол угаалгаяа дүүргэжэ, хүбүүн аахилан байба. — Тиимэл хадаа асууна ха юм, харин ши... Эжы, хүдэлмэриием тушаажа абыш!

Түхэреэн шарайнь маһаршанхай: эгээл дурагүй хүдэлмэриһөө сүлөөрөө ха юм. Урданайхидаал адли арсажа байнгүй, дан һайнааршье бэшэ һаань, угааба бшуу, плинтусэй ойро хүрөөгүйшье даа, тооһотой зандаа, аршуулаашье мууса бэхжууна. Эхынгээ тиигэжэ хэлэхэһээ, досоонь мүдабашье, урдаһаань хэрзэгыгээр дуугараагүй, хамараа шорд гэтэр татан, дарууханаар хэлээ:

— Хожом болюужам даа. Яраа ха юмбиб. Туфлинуудаа заһуулхаяа абаашахаб, хилээмэндэ ошохоб...

Гэрэйнгээ сэбэрлэгдэһэн хойно Катюшка эһээлэн талхаар юу хээ барихаяа түхеэржэ байһан юм, тэд мүнөө бүхы юумэндэ һонёо буурашаһан шэнги зогсоно.

— Сонгооһон хартаабхэ мүнөө үдэшын хоолдо байха. Сайдамнай вафли байха юм ааб даа. Вафлигүйгөөр дан тулюуршаг хоол болохо шэнги.

— Тиимэ ааб даа, — гэжэ үзэхые үзэһэн хүүртигээ үмдэн, хилээмэнэй тэбхэр туулмаг туфлитай сүүмхэ хоёрые абаха зуураа, Славка бүдүүн янзаар эхэеэ дэмжэн дуугарба.

Түхэреэн ехэ нюдөөрөө эхэеэ шэрбэн хараад, ханаһаа хобхорон, Катюшка кухни руугаа һалирһаар ошобо. Үшөө хахад жэлэй урда һаань, иимэ дурагүйгөөр юумэ хэнхаар, үлөөр унтахаяа басагамни сүбшөөхэеэ ядахагүй һэн гэжэ Наталья Витальевна бодобо. Харин мүнөө амһартаяа наяруулжа байна. Славкашье баһа... Үхибүүдынь ондоонууд, бүдүүзгэйнүүд болошоо. Бага зэргэ хэрэлдээшье һаа, шуүялдадаггүй, гансата болидог болоо, эхынгээ сухалые хүргэнгүй, бэеынь гамнана ха юм. Эхэдээ туһалхые оролдоно, харин гэргэхи ажалаа хамта хэхэдээ, бэе бэедээ дүтэнүүд болоно. Яһала һайн болоол даа! Али... өөртэнь лэ һайн гү? Газаахи хүршэдөө яһан хүндөөр Катюшка мүнөө харюусааб, хоолойнь ямараар сад-няд гэбэб! Хэзээ энэ дууһахаб?

Үдэшынгөө хоол эдижэ һуухадаа, үхибүүд хүхюутэй болобо. Столдоо эсэгынгээ үгы байдаг болоһондо тэдэнэр үни дадаа. Нёдондо мотоорно онгосоор сэнгэһыень, ой соо түүдэг носооһыень сонгооһон хартаабхын үнэр һануулаадхиба. Үнэһэндэ булажа болгоһон хартаабхын хөөдэ нюур аманиинь хуу зууралдашоод, һүүлдэнь арай шамай угаагдаа бэлэй. Катюшкын бариһан зефлидэ Наталья Витальевна крем түрхижэ, амтатай, үлэтэй болгоо юм. Гэбэшье стол дээрэнь мяхан байхагүй. Үхибүүдэйнгээ дуратайгаар эдеэлхые хараад, үглөөгүүр үнэгүй аад, амтатайгаар юу бэлдэлтэйб гэжэ һанаадхиба. Иигэжэ һанажа һуухаза ойлгоходоо, энеэбхилээд абаба. Түрүүшынхиеэ юм шэнги! Урдань бүри өөзэр хямгадаха саг болодог һэн. Мүнөө бага ехэшье һаань, нэмэри болохоор мүнгэ абана ха юм, хэзээ тэрэ мүнгэн ерэхэб гэжэ эртээнһээ мэдэжэ байхаш.

Үхибүүд амһарта угааха дурагүй һэн, тиимэһээ хэн энэ ажалые хэхэб гэжэ ходо арсалдадаг байгаа. Тиигээд лэ эдеэлһэнэйнгээ һүүлээр амһартаяа хамта хуряахабди гэжэ эхэнь хэлэбэ. Энэнь үхибүүдые эблэрүүлээдхёо. Өөһэдынь хэжэ байһан юумые эхынгээ хамһалсахада, үхибүүд угаа дуратай.

Һүүлээрнь, үглөөдэрэйнгөө хэшээлэй ном, дэбтэрнүүдые портфельнүүдтээ хэхээ, үхибүүд өөһэдынгөө таһалга руу ошобо. Унтахынгаа урда тээ хэдэн минута соо тэрэнэр дуугаралсадаг зантай байгаа. Оронуудынь терхиинуудаараа ниилэнхэйнүүд. Унтаринуудынь бэе бэеһээ холо болгохын аргагүй, таһалгань дан уйтан. Гэбэшье хүн бүхэн өөр өөрын столтой. Номойнь шкафуудшье мүн лэ амяарзанууд. Үшөө Славкын аквариум ба Катькын оёдолой машина багтанхай. Һүүлэй үедэ басаганиинь оёхо дуратай болоо, тэдэйнь — Наталья Витальевнагай эхэ—өөрынгөө үнинэй, зингер машиные бэлэглээ һэн.

Үхибүүд өөр өөрынгөө орондо ороод, шэбэнэлдэжэ байба. Харин эхэнь юумэ хадхаха халаха гээд, өөрынгөө таһалга соо столойнгоо лаампын ойро һуушаба. Үхибүүдэйнь колготконууд дүрэһэн юумэдэл хахарна.

Зүүгээ һабагшалхынгаа урда тээхэнэ таһалгаяа эрьен хараадхиба. Һаламсаараал, үбгэн тухайдань һануулмаар хамаг юумые хуу холо болгоһон байгаа. Үбгэнэйнь зөөри гэхэ юумэ таһалга соо балайшье ехэ байгаагүй һэн даа. Хубсаһанда ба элдэб жэжэ юумэндэ Игорь мүнгэеэ һалгаадаг һэн. Сайбар үнгэтэй костюмуудта, үнэтэй дотор хубсаһанда дуратай байгаа. Эхэнэрнүүдтэ сэсэг бэлэглэхэ дуратай һэн. Сахыень хэлэхэдэ, өөрынь — мединститудай һүүлшын курсада һуража ябаһан студенткын дурые энээгээрээл буляаһан юм гүб даа: хододоо гоёор хубсалһан, урин дулаан хандасатай — зохидоор харагдаа бшуу. Хүн соо ябахадаа тиимэ байһан байгаа. Харин гэртээ хүлеэшье угаангүй, унтаридаа орошодог һэн. Эдэ мэтын муу абаринуудыень бүри хожомынь, өөрынь һамган болоод байхадаа, обёорһон юм. Хаанаһаа иимээр һураһан хүн гээшэб гэжэ түрүүшээр гайхажа барадаггүй бэлэй. Эсэгэнь — офицер, эхэнь — дээдэ эрдэмтэй экономист. Игориин хамаг муу юумэн эхэһээнь юм байна гэжэ удангүй мэдэжэрхёо һэн. Бэе һайнтай, хүсэеэ бууругаүй хадам эхэнь юушье хэдэггүй, архидаха хүхихэ, урда зүг руу ошожо амарха дуратай, һэбхишэг хүн байшоо. Өөрынь лэ эхэ — зохид зантай, дарууһан хүгшэн гэртэхи ажалыень хуу хэдэг байгаа. Гэртэнь хоёр анги боложо хубаарһаншуу һэн — Игорь эхэтэеэ нэгэ амин, тиихэдэ хадам эхэ хүрьгэн хоёр мүн лэ нэгэ амин. Хадам эсэгэ бүлэ соогоо ямарш эрхэгүй, уялгаһаа ондоо юумэ мэдэдэггүй һэн. Сэрэгшын хүнгэн бэшэ алба хээд лэ ябадаг, гэртээ удаан байдаггүй, полигон дээрэ сагаа үнгэргэдэг бэлэй. Гэнтэ мэдэхэдээ, Наталья Витальевна хоёрдохи ангиин талые баримталдаг, Игориин төөдэй хадам эсэгэ хоёртоёо нэгэ аминай хүн болошоод байба. Хадам эхэтэеэ үгээ огто оройшье ойлголсоогүй һэн.

Түрүүшээр, Катюшкын гараадүйдэ үшөө тэсэхээр байгаа. Институт дүүргэмсээрнь, эхэнь Игориие ямаршьеб НИИ-дэ оруулаа. Хүдэлмэридөө Игорь балайшье эсэдэггүй, үдэшэндөө кинодо, театрта гү, али айлшан боложо ошохо. Таарууугаар хубсалһан, нарихан матаргайтай, олон юумэ уншаһан, хатаржашье, дуулажашье шадаха һамгатай болоһондоо Игорь омогорхохо. Игорь өөртэм дурланхай бэшэ, харин намайгаар нүхэдөө һамааруулна хаш гэжэ заримдаа һэжэглэхэ, тэд тэрээндэнь гомдодоггүй, һаахаруу зангыень наада барин шоглодог байгаа. Энэншье барагтай һэн бэзэ. Зүгөөр Игорь гэртээ тад ондоо хүн болошодог байгаа бшуу — хүндэ үгэ хэлүүлхэгүй, дээрэлхүү хэрзэгы зантай. Элюурдүүлээгүй самсын түлөө гү, али стол дээрэ дабһанай үгы байбал, хашхархадаашье һөөргөө харахагүй.

Басаганай гараходал, бүхы гуулияа хүсэдөөр лэ тэрэ булатайлгаа һэн. Нарайлалгын байшангһаа Наталья Витальевнагай бусаһанай үглөөдэр лэ хадам эхэнь иигэжэ хэлэбэ:

— Игориин даб гэһээр ябаа һаань дээрэ хаш. Мүнөө Игорьто һамган байхаар бэшэ болоод байһанаа өөрөө ойлгоно ха юмши даа. Би өөрөө амаралтада гаранхайб, Игориие абаад, Симеиз ябахам.

Хадам эхэ хүбүүнтэеэ далайн үһанда шунгажа, урда зүгэй наранда бэеэ шаруулжа хэбтэһэн байгаа бэзэ. Харин залуу эхэнэр нарай үхибүүнтэеэ гансаараа зобоо һэн. Игориин төөдэй эсэгэ хоёрой ойронь байһаниинь һайн юм ааб даа. Саадта Катюшкын ябадаг болотор тэдэ хоёр яһала үргэлсөө бэлэй.

Эрэшүүл удаан болбосордог юм гэжэ өөртөө хэлэдэг, һалажа ябашахаяа бэеэ баридаг һэн. Үхибүүн зангынь үнгэржэ, Игорь ёһотой эсэгэ, нүхэр болоно аабза гэжэ һанаха. Тэд үшөө үхибүүнэй гарабашье, ондоо болоогүй. Өөрынгөө гэртэхиндэ ошоһон хойнонь хүбүүн гараал даа. Түрүүн Катюшкатаяа хоюулан ябашоо һэн. Игориин төөдэйн наһа бараһан хойно ааб даа. «Наташенька, хүлеэд гыш даа! Шамгүйгөөр яажа байха гээшэбиб? Катюшкагүйгөөршье байжа шадахагүйлби»,— гэжэ хүгшеедэй аргададаг байгаа ха юм. Түрүүшээр Игорь үдэртөө орожо ерэдэг болоо, нэгэтэ хонохоёо үлэбэ, удаань баһа ниигэбэ.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС АПН.

ДЕКРЕДЭЙ ҮНДЭҺӨӨР

ПАРИЖ. Франциин Республикын президент Ф. Миттеранай гар табиһан декредэй үндэһөөр, ороной Национальна суглаан тараагдаа гэжэ соносхогдобо. Президентын тусхайта түлөөлэгшэ энээн тухайда мэдүүлээ. Гүрэнэй толгойлогшо премьер-министртэй, Национальна суглаанай түрүүлэгшэтэй, сенадай түрүүлэгшэтэй зүбшэлһэнэй һүүлээр иимэ шиидхэбэри гаргаа гэжэ тэрэ түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ.

Хүсэндөө байһан хуулиин үндэһөөр, парламентын ээлжээтэ бэшэ һунгалта Национальна суглаанай тараагдаһанай һүүлээр 20 үдэрһөө урид бэшэ, 40 үдэрһөө хожом болонгүй үнгэргэгдэхэ ёһотой байна.

Ф. КАСТРЫН БЭШЭГ

ГАВАНА. Апартеидэй зэрлиг гуримай бии байһаниинь ООН-ой уставта, Хүнэй эрхэнүүдэй бүгэдэ ниитын декларацида харша ябадал болоно гэжэ бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай хүдэлөөн тоолоно. Тиимэһээ уласхоорондын бүхы нэгэдэл тэрэниие буруушаана, — гэжэ бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай хүдэлөөнэй түрүүлэгшэ Фидель Кастрын эльгээһэн бэшэг дотор хэлэгдэнэ. Иимэ бэшэг Урда Африкын хархис засагта хорилто хэхэ асуудалаар Парижда боложо байгаа уласхоорондын конференцидэ хабаадагшадта эльгээгдээ.

Африкын урда зүгэй бэеэ дааһан оронууд тушаа ЮАР-ай баримталдаг ээрхэг түримхэй политика али бүхы аргаар дэмжэжэ байгаа баруун тээхи зарим гүрэнүүдые, түрүүшын ээлжээндэ Холбоото Штадуудые Ф. Кастро гэмнэбэ. Тиимэ дэмжэлгэнь ядерна технологи шудалха, тэрэнэй туһаламжаар бүхы Африка түбидэ эсэргүү ябуулга хэхэ, сэрэгэй шахардуу байдалай гуламта бии болгохо арга Урда Африкын расистнуудта олгоо.

Уласхоорондын нэгэдэл расистнуудта шанга харюу сохилто эмхидхэхэ ёһотой гэжэ бэшэг дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Ф. Кастро сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө, апартеидые үндэһөөрнь үгы хэхын, демократическа общество тогтоон байгуулхын түлөө Намибиин ба ЮАР-ай патриодуудай тэмсэлые һайшаан дэмжэдэг байһанаа Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай хүдэлөөнэй, Кубын Республикын үмэнэһөө элирхэйлэн мэдүүлбэ.

ОЛЬСТЕРТО ҮШӨӨ НЭГЭ ХҮН ҮЛЭСЭЖЭ ҮХЭБЭ

ЛОНДОН. Хойто Ирландиин Лонг кеш гэдэг концлагерьта буруушаалай үлэсхэлэн соносхогшодой нэгэн, гурбадахи хүн—политическэ хэрэгээр хаагдагшад гэжэ мэдэрхээ арсаһан Британиин правительствын хархис политикаһаа шалтагаалан үхэбэ. 24 наһатай Реймонд Маккриш 61 хоногто хооһоор байжа хосороо. Урда тээнь Британиин парламентын депутат Р. Сэндс, тэмсэлэй талаар тэрэнэй нүхэр Ф. Хьюз түрмынхидэй зэрлиг аашые буруушаалгын тэмдэг болгон, хоёр һарын туршада үлэсхэлэн байжа, үхэһэн юм. Белфастһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, түрмэдэ һууһан үшөө нэгэ хүн—Маккриштэй нэгэн доро үлэсхэлэн соносхоһон Патрик О'Хара үхэхэеэ туйлда дүтэлэнхэй.

Лонг кешэй түрмэдэ һуугшадай түлөөлэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, үлэсхэлэн соносхогшодой тоо ходо дүрбэ зандаа үлэнэ. Эдэнэй эрилтэнүүдые правительствын хангатар үхэгшэдэй орондо шэнэ хүнүүд үлэсхэлэн соносхохо юм ха.

«Хашалга мүрдэлгын дахин һүжэрөөгдэхые Ольстер сошордолтойгоор хүлеэнэ»,— гэжэ түрмэдэ һуугшадай эрилтэнүүдые хангахаяа Лондоной арсаһанһаа уламжалан, Хойто Ирландида тохёолдоһон байдалые «Нью стандард» тайлбарилна.

Хойто Ирландиин асуудалые политическэ таарамжатай гуримаар шиидхэлгэһээ хулжаха, мүрдэлгэ хюдалгын политикаар тэрэниие һэлгэхэ гэһэн Англиин засагаархидай һэдэлгэнүүд ямар юумэндэ хүргөөб гэхэдэ, Ольстерой үйлсэнүүд шуһата тулалдаануудай ба политическэ хюдалгын газар болонхой.

Хойто Ирландиин патриодуудай үнэн зүб тэмсэл бүхы дэлхэй дээрэ үргэн дэмжэлгээр угтагдана. Ольстертохи мүнөөнэй үйлэ хэрэгүүдэй эхилһэнһээ хойшо Баруун Европын хэдэн ниислэлнүүдтэ Лондоной засагаархидай политикые буруушааһан олонниитын ехэ митингнүүд болоо. Иимэ жагсаалнууд Парижда, Афинада, Мадридта, Дублинда, Баруун Европын бусад олон городуудта болоһон байна.

Гэхэ зуура һүүлэй мэдээсэлнүүдһээ харахада, Англиин засагаархид дэлхэйн олонниитын эрилтэнүүдые хэрэгсээдэгүй байһаар. Великобританиин премьер-министр М. Тэтчер консерваторнуудай партиин гэшүүд-эхэнэрнүүдэй жэл бүриин конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, «Лонг кешэй түрмэдэ һуутшадта политическэ хэрэгээр хаагдагшадай эрхэ хэзээшье олгогдохогүй» гэжэ мэдүүлээ.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

Студентнэрэй хубита бии

Студентнэрэй барилгын отрядуудай 1981 оной зун хэхэ хүдэлмэриин түсэбүүд зүбшөөн хэлсэгдэбэ. Энээнэй ёһоор студентнэр-барилгашад ехэ түсэбүүдые хараалаа. «Буряад орон-81» гэжэ студентнэрэй барилгын отрядта 4 мянга гаран хүбүүд, басагад ороходо байна. Эдэнэр 5,5 миллион түхэригэй хүдэлмэри бэелүүлхэ юм.

Тэдэ малай фермэнүүдые, һургуулинуудые, социально-соёлой барилгануудые түргэнөөр хэхэ зорилго урдаа табиба. Жэшээнь, хэдэн районуудай хүдөө нютагуудта малай фермэнүүдые, комплекснүүдые барихаар байна. Хурамхаанда, Мухар-Шэбэртэ һургуулинуудые, Тарбагатайда техническэ мэргэжэлэй училищиин байрые, Кяхтада эдеэ хоолой комбинадай корпусые барихаар хараалагдана.

Гадна манай республикын ниилэл хотын тухай дунда болон дээдэ һургуулинуудай студентнэр олон областьнуудта, хизаарнуудта оножо, ехэ ажал хэрэг бүтээхэ байна.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

ТУРУУТА АН ОЛОШОРХОНЬ

Ан гүрөөл, шубуу шонхорой тоо толгойе олошоруулхын, тэдэниие хамгаалхын зорилгоор Прибайкалиин райондо «Прибайкальский» гэжэ гүрэнэй шэнэ заказник эмхилхэ тухай тогтоол Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба. 60,8 мянган гектар талмайтай заказник соо арбан жэлэй туршада ямаршье агнуури хоригдобо.

Мүн 144 мянган гектар талмайтай «Снежинский» гэжэ гүрэнэй заказникта агнуури хоригдоһон һэн. Мүнөө болзорынь үшөө табан жэлээр һунгагдаа. Заказникай районой дэбисхэр дээрэхи энэ заказникта ан амитадые олошоруулха зорилгоор горитой хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхээр хараалагдана.

Манай корр.

ХҮҮГЭДЭЙ КЛУБТА...

А. А. Максимова Шара-Голой дунда һургуулиин багша юм. Гурбан жэлэй саада тэрэ тэрэнэй үүсхэлээр «Булагхан» гэһэн клуб байгуулагдажа, хүүгэдэй дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэдөө һэн.

Эхин классуудай һурагшад энэ ерэхэдэ, арадай дуунуудые дуулаха, хатар наадажа һурадаг. Энэ үхибүүдэй бэлиг шадабаринь гүйсэд элирүүлэгдэдэг гээшэ. Клубай гэшүүд түрэлхидэйнгөө урда гоё һайхан концерт бэлдэжэ табидаг, хоёр дахин районой түб Хяагта наада харуулһан байна. Энэ үхибүүд Хяагта хотын байгуулагдаһаар 250 жэлэй ойдо ба В. И. Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойдо зориулжа, тэдэнэр ниилээд лэ оролдолго, үүсхэлээ гаргаа һэн.

Мүнөө хабарай һарилгын үедэ эдэнэр тракторна бригадануудта хүрэһэн байна. Ангастай тосхоной ажаһуугшадые баясуулаа. Эдир дуушэд Николай, Василий Аносовтон, Андрей Жаркой, Виктор Соковиков гэгшэдэ, хүгжэмшэн Анатолий Скуратовые харагшэд ехэл һайшааха, альга ташалгаар угтаа.

Тиихэдэ ямар нэгэн хүгжэмэй аялгада таарадуулан, хабгаянуудые тоншожо наададаг М. Назаров, С. Черноусов, В. Бабыкин, Н. Игумнов, В. Носов гэгшэд харагшадай дунда саг үргэлжэ амжалтатай ябадаг. Эдэнэр уран һайханай районно харалгын лауреадууд болонхой.

Хүүгэдые гоё һайханда, искусстводо дуратайгаар хүмүүжүүлхэ зорилготой клубай район соогоо мэдээжэ болохо хэрэгтэ Анна Александровна Максимовагай хубита ехэ юм.

Е. АЛЕКСАНДРОВ.

«Буратзэвобыт» нэгэдэлэй парикмахерскын нагшаар хүдэлдэг коммунистка Е. В. Степанец ажалшадай эрилтэ хангаха асуудалда үнэн зүрхэнһөө хандадаг юм. Тэрэ үдэр, хаһаа бүринхёо даабари 120—130 процент хүртэр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нижепермодельер Е. В. Степанец.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

АМАРАЛТЫН ПАРК НЭЭГДЭХЭНЬ

Хушуун-Үзүүр тосхондо ажаһуугшадай амаралтын парк нээгдэхэнь. Хүдөө нютагай хүн зон сүлөө сагаа сэнгэжэ зохидоор, ашатай туһатайгаар үнгэргэхэ аргатай болоһондоо урма баяртай байна. Энэ 500 уламнир, 2000 бута, 300 гаран жэмэстэ модод таригдаһан. Ногоон модоор бүрхөөгдэһэн, һэрюухэн һүбшэ агаартай сэсэрлиг соо зундаа амархада ходы айтабэ!

Залуушуулые, наһажаалшые хүнүүд, багашуулшье хүу энэ бариглада хабаадалсаа юм. Талмайнуудые сэбэрлэжэ, модо һуулгаха, хашаа хотыень бариха гэхэһээ эхилээд хүдэлмэри ехэ байһан аад даа. Уданшегүй энэ хатар наадаһан талмай, кинофильмнүүдые харуулха тусхай павильон байгуулагдаха, фонтанай табигдаха газар тусгаар амаралдаха юм. Мүнөө үедэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэжэ байна. Эдэ бүхы хүдэлмэриие наһанайнгаа амаралта гарһан Д. Д. Дамбаев хүтэлбэрилөө юм.

Олоной хүсөөр байгуулагдаһан парк амарха, сэнгэхэ ашатай туһатай байхаа гадна нютагай шаранье бүри һайхан, болбосон түхэлтэй болгохонь гээшэ.

В. ШИРДАРМАЕВ.

Мухар-Шэбэрэй район.

АХАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ:

ХАНИ БАРИСААНАЙ БҮЛГЭМ БАЙГУУЛАГДАБА

Районой ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэдэй суглаан боложо, совет-монгол хани барисаанай бүлгэм Ахын районой отделени байгуулагдаа. Тэрэнэй бүридэлдэ колхозуудай эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд орожо, түрүүлэгшээр соёлой таһагые даагша В. А. Бильтагуров, харюусалгата секретаряарнь — партиин райкомой секретарь В. Ц. Норбоев һунгагдаа.

ДУУ, ХАТАРАА — МАЛШАДТАА

«Саян» гэжэ соёлой байшангай уран һайханай коллектив Бүгсөөн, Гаргаан, Ондолтой, Субарай («50 лет Октября» колхоз), Бэлшэр, Шалааг, Жэлгэн, Хасуурта («Коммунизм» колхоз) хүрэжэ, тэндэ зунадаг малшадые баясуулба. Г. Цыбденов, Г-Ж. Самаев, М. Бугалова, Л. Демина, бусадай наадые суглаагшад халуунаар угтаа.

В. ГАЛСАНОВ.

ХҮНДЭМҮҮШЭ БУРЯАД ЗАНГААР

Гурбан ордено республикымнай ниислэл — Улаан-Үдэ хотодо дүрэ буяалдаагай барилдаагаар Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болохоор хүлеэгдэнэ. Тус мүрысөөн байгша оной июниин 11-нээ 15 болотор Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ үнгэргэгдэхэ юм.

— Манай Улаан-Үдэдэ түрүүшынхээ болохо энэ ехэ наадаанда Эхэ оронойимнай арбан табан союзна республиканууд, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй, Москва, Ленинград хотонуудай суглуулагдамал командануудай ерэхэ. Мүрысөөн эрхим һайнаар үнгэргэхын тула эмхидхэлэй, бэлэдхэлэй горитой хүдэлмэри хэгдэжэ байна, — гэжэ мүрысөөн үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо С. В. Ангапов хөөрэнэ.

Олимпиин, дэлхэйн, Европын, ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө наадануудта онсо шалгарһан мэдээжэ бүхэнүүд, барилдаанай «одод» Улаан-Үдэ хотодомнай удангүй бууханъ гээшэ. Тодорхойлбол, табан зууһаа дээшэ бүхэшүүл, хэдэн арбаад судья, тренернүүд ерэхэ болоно. Мүнөө Улаан-Үдэ хотодо России Федерациин суглуулагдамал командын гэшүүд һуралсал-һорилгоо гаража эхилээхэ. Эдэнэр РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн мэн тэмсэхэ үнгэргөө һааб даа. Тиин энэ уулзалган дээрэ түрүүшын зурган һуури эзэлһэн бүхэнүүд Улаан-Үдэ хотодо үлөөгдэжэ, СССР-эй түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадалсахаар бэеэ һорижо, бэлдэжэ байна гээшэ.

Россин Федерациин ахалагша тренер, СССР-эй габьяата тренер Х. М. Хутбеев, Олимпиин наадануудай чемпионуудые хүмүүжүүлһэн СССР-эй габьяата тренернүүд Д. Г. Миндиашвили, Д. И. Багаев, А. З. Дзгоев, РСФСР-эй габьяата тренер А. Е. Ананин, бусад РСФСР-эй суглуулагдамал командын гэшүүдтэй һуралсал-һорилго үнгэргэнэ. Тэдэнэй дунда Олимпиин наадануудай, дэлхэйн, Европын, СССР-эй чемпионууд Сослан Андиев, Владимир Юмин, Сайпулла Абсаидов, Асламбек Бисултанов бусадые нэрлэмээр. Нигээд лэ мэдээжэ бүхэнүүд Улаан-Үдэ хотодомнай үдэр бүри шахуу бууна, хүндэмүүшэ ёһоор уттуулжа эхилбэл даа.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

МЭРГЭЖЭЛЭЭРЭЭ ЭРХИМЛЭГШЭД

«Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө конкурс Зэдын районно электростанцида үнгэргэгдэбэ. Тус конкурс хэдэн шатаһаа бүридөө. Дүн хамта 25 хүн хабаадалсаа. Шадабаринь, үйлэдбэридэ аюулгүйе сахиха талаар мэдэсэнь шалгагдаһан байна. Илангаяа һонирхолтойнь гэхэдэ, зайн галай аюулда ороһон хүниие абаржа, түрүүшын туһаламжа үзүүлхэ зорилго тэдэнэй урда табигдаа.

Түгэсхэлдэнь дүнгүүд согсологдобо. А. И. Хороших гэгшын хүтэлбэри доро һорилгодо бэлдэһэн бригада түрүүшын һуурида гараба. Петропавловкын участогта хүдэлдэг А. Н. Безруков, Наринай пунктда хүдэлдэг монтёр А. С. Лямичев гэгшэд мэргэжэлээрээ эрхимлэгшын нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Г. ДАШАНИМАЕВ.

Зэдын район.

Зүүн Сибириин соёлой институдай студентнэр ниитын-политическэ практикаар тусхай зачет тушаажа эхилбэ. Энэ хэмжээ ябуулга гурбан шатлалаар үнгэргэгдэжэ, студент бүхэнэй журам сахилга, һуралсалынь, ниитын ажабайдалда хабаадалганъ шалгагдахань гээшэ.

Табан үдэрэй туршада үргэлжэлхэ тус зачедые институдай ниитын эрдэмэй кафедрын багшанар, комсомолой комитедэй гэшүүд тушаан абаха юм. Соёл, гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулхаар бэеэ зэһэгшэд дүрбэн тэгшээр хүмүүжэнги байха ёһотой гэһэн эрилтын табигдадагынь гайхалгүй.

ҺУРАЛСАЛЫЕНЬ, ЭДЭБХИИЕНЬ ШАЛГАХААР...

Эрхим һайнаар хүдэлхэһөө гадна, олоной дунда ниитэ хэмжээнүүдые үнгэргэхөөр бэлэн байһанаа студентнэр гэршэлээ, — гэжэ институдай комсомолой комитедэй секретариин орлогшо Татьяна Молчанова хөөрэбэ.

Г. ТУРТУЕВА.

МАРТАГДАШАГҮЙ УУЛЗАЛГА

Аха дүү Козулинуудай нэрэмжэтэ пионернүүдэй дружинын гэшүүд КПСС-эй XXVI съездын делегат, Баян-голой ахалагша хонишон О. Э. Сангадиеватай уулзаха хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлээ һэн. Ольга Энхеевна хэды сүлөө тухагүй байбашье, Баргажанай дунда һургуулиин 6-дахи «б» классай һурагшадай энэ хүсэлые заатагүй бэелүүлхэ гэжэ шиидээ бэлэй.

Тус классые хүтэлбэрилэгшэ Т. Д. Неволина һурагшадайнгаа уулзалгада бэлдэхэдэнь туһалһан, ниитын олон хэмжээнүүдые үнгэргэлсэһэн байна.

Одоошье удаан хүлеэгдэһэн үдэр хүрэжэ ерэбэ. Ольга Энхеевна, мүн отарын хонишод эдиршүүлые хани халуунаар угтажа абаад, пионернүүдэй һуралсалаар, ажал хэрэгүүдээрнь һонирхобо. Съездын делегат коммунистнүүдэй хуралдаан тухай, ороной түрүү хүнүүдтэй танилсаһан тухайгаа, Москва хотынгоо жэлһээ жэлдэ урган хүгжэжэ, улам һайхан боложо байһан тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ. Илангаяа лётчик-космонавтнууд А. А. Леоновтой, В. Н. Николаева-Терешковатай, Социалис Ажалай хоёр дахин Герой Т. С. Мальцевтай танилсажа хөөрэлдэһэнөө тэрэ хэзээдэшье мартахагүйгөөр хадуунхай.

О. Э. Сангадиева өөрынгөө туһалагша Ч-Х. О. Занаева тухай ехэл магтаалтайгаар дурдаа. Юуб гэхэдэ, съездэ ошоод ерэхэ үедэнь, тэрэ ажалаа һайнаар ябуулжа байгаа бшуу.

Пионернүүд суута хонишондо баяр баясхалан хүргэжэ, Ольга Энхеевнае Зоя Космодемьянскаягай нэрэмжэтэ отрядай хүндэтэ пионер болгожо абаад, улаан галстук зүүлгэбэ.

Үхибүүдые ажал хүдэлмэридэ, түрэл орондоо дуратайгаар хүмүүжүүлхэдэ иимэ уулзалганууд тон ехэ удха шанартай.

Е. МОЛЧАНОВ.

Баргажанай район.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ажалай шэнэ амжалтанууд тээшэ!» — Грузинн ССР-эй ба Грузинн Коммунис партиин 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһолол тухай ТАСС-ай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Директор» — Н. Лосевой очерк. «Холбоо барисаанинь һула байгаа гээшэ» — Р. Макальскаягай статья. «Эдиршүүлэй һонирхолые хараадаа абан» — Л. Николаевай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Ажалай шэнэ амжалтанууд тээшэ!» (түгэсхэл)

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һонин.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Майн 24-һөө 31 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 24

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.50 — Үглөөнэй гимнастика. 10.15 — «Будильник». 10.45 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!» Хилэ сахигшадай үдэрые угтуулан. 11.45—«Элүүр энхэ байлга». 12.30 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ программа. 13.05 — «Хүдөөгэй час». 14.05 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.35 — Футболоор СССР-эй чемпионат. СКА (Ростов-на-Дону) — «Спартак» (2-дохи тайм). 15.20 — «Эрдэм, техникэ» — киножурнал. 15.30 — «Арадай аялганууд». 15.50 —А. Цагарели. «Ханума» — Ленинградай Гүрэнэй нэрэмжэтэ академическэ Ехэ драмын театрай фильм-зүжэг. 18.10 — Спортивна гимнастикаар Европын чемпионат. Римһээ дамжуулга. 18.50 — «Уласхоорондын һонин». 19.35 — 19.50 — Забһарлалга. 19.50 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 20.50 — Хилэ сахигшадай үдэрые угтуулан. «Гүрэнэй хилэ» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм. (2-дохи фильм). «Мы наш — мы новый» (2-дохи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — Хүгжэм. 00.20 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. Буряадай Гүрэнэй академическэ оперо болон баледэй театрай зүжэг.

Орбита. 15.20 — «Онтохондо айлшаар». «Приключения Буратино» — мультфи[льм]. 16.45 — «Хүхюу хүбүүд» залуушуулда зорюулагда[һан] дамжуулга. 17.50 — «Радуга» арадай уран бүтээлэй теле[ви]зионно программын улас[хоо]рондын IV фестиваль. ЧС[СР]. 18.20 — «Вариант Омега» телевизионно олон сер[итэй] уран һайханай фильм (3-д[охи] сери). 19.45 — «Театрал[ьна] уулзалганууд». 21,00 «Амга[лан] нойрсогты, багашуул!» «Кар[ан]даш ба Клякса» мультфи[льм]. 21.15 — Уран һайханай [гим]настикаар СССР-эй чемп[ио]нат. 22.00 — «Время». 22.[35] «У озера» — уран һайх[анай] фильм (2-дохи сери).

ПОНЕДЕЛЬНИК, 25

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9. 40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Онтохондо айлшаар». «Приключения Буратино» — мультфильм. 11.50 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.30 — Шэнэ һонин. 15.35 — Испекли мы каравай» — баримтата телефильм. 15.50 — «В. Вишневский. Уран зохёолшо. Коммунист. 16.45 — «Телестадион». 17.15 — Африкын эрхэ сүлөөгөө олоһон Үдэртэ. Кинопрограмма. 17.45 — «Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг». Африка.

Улаан-Үдэ. 18.15 — Шэнэ һонин. 18.25 — «Спортын һонин».

Орбита. 18.45 — «Хүхюун онтохонууд». 19.00 —«Түсэбтэ табан жэл ба коллектив». «Үшөө дахин бригадна подряд тухай». 19.30 — «Форесталия» гэжэ ой модоной хүдэлмэрилэгшэдэй эрэшүүлэй хоорой концерт (Эстони). 20.00 — Монголой Арадай-революционно партиин XVIII съездын нээлгэдэ «Монгол. Хангайдахи уулзалганууд» — баримтата фильм. 20.45—«Простая девушка» — теле-зүжэг. 22.00 — «Время». 22.35 — Спортивна гимнастикаар Европын чемпионат. Эрэшүүл. Римһээ дамжуулга. 23.20 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.35 — «СССР-эй арадай артистка Н. Кургапкина хатарна» — фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Эрдэм наукын ажабайдал. 13.30 — «Г. Абашидзын уран шүлэг». 14.05 — Гэр бүлэдэ Совет гүрэнэй хандуулдаг анхарал. 14.45 «Экран — врачта». 15.45 — «Преступление» — уран һайханай фильм (2-дохи сери, 2-дохи бүлэг).

Улаан-Үдэ. 17.00 — Соносхолнууд. 17.10 — Мультфильмнүүд. 17.40 — «Номой да[й]гаар аяншалга».

Орбита. 18.15 — «Элүүр [ма]хын булан» — тележур[нал]. 19.05 — «Амар мэндэ, хү[н]» киноочерк. 19.15 — «Бу[...]гууд» — республиканска [...]рой концерт. 19.45 — «[...]шан дабалга» — киноочерк.

Орбита. 20.00 — «Сове[тскэ] Союзда алба хэнэб!». 21.[...] «Амгалан нойрсогты, ба[гашуул!»] «Шэдитэ экран». 2[...] —Гитарист Карлос Малин[а] гой концерт. (Аргентина). 2[2.00] — «Время». 22.35 — «Угрю[м]-река» — олон серитэй у[ран] һайханай фильм. «Громову[д]» (1-дэхи сери).

ВТОРНИК, 26

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Мюнхгаузенай ушаралта ябадалнууд» — мультфильмын (1, 2, 3, 4 серинүүд). 10.45 —«Простая девушка» — теле-зүжэг. 12.00—«Баярта аялганууд» — фильм-концерт. 12.20 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Хүдөөгэй юрын үдэрнүүд» — кинопрограмма. 16.35 — «Спортын класс». 17.05 — «Түрэл байгаалимнай». 17.25 — Гайанын национальна һайндэр — Бэеэ даанхай байдалай үдэртэ. Кинопрограмма.

Улаан-Үдэ. 17.50 — «Саян» — хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 18.35 — «Байгал» (буряадаар). 19.05 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «Главбурятстройн» СМУ-8-һай Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан А. Е. Воронинэй хүтэлбэрилдэг комплексно бригада тухай хөөрөөн.

Орбита. 19.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — Совет композиторнуудай дуунууд. 20.10 — «Архитектура-81». «СССР-эй архитекторнуудэй VII съездын дүнгүүдээр». 20.35— «Исход» —уран һайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — «Хүгжэмэй ажабайдал». СССР-тэ болохо уласхоорондын хүгжэмэй фестивальда зорюулагдаһан тележурнал. 23.50 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Шатарай һургуули. 13.30 — «Е. Шварцын уран бэлиг». 14.15 — «Ородой искусство». 14.45 — С. Маршак. «Ажабайдалайнь ба уран зохёолойнь хуудаһанууд». 15.35 — «Угрюм-река» — олон серитэй уран һайханай фильм. «Громовууд» (1-дэхи сери).

Улаан-Үдэ. 17.00 — Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 17.40 — Соносхолнууд.

Орбита. 17.50 — «Звездочёт» — тележурнал. 18.55 — Арадай инструментнүүд дээрэ гүйсэдхэгшэдэй ба ар[адай] дуунай Бүхэроссин хоёр[дохи] конкурсын лауреадууд С[...]тывкар хотын баянистнууд[ай] трио наадаха. 19.00 — «А[л]голизм». Врачай хөөрэлд[өөн].

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Эр[дэм] ба техникэ» — киножурна[л].

Орбита. 20.00 — Улас[хоо]рондын һонин. 20.45 —РСФ[СР]-эй габьяата артист Б. Ф[...]тистов наадаха (балалай[ка]). 21.00 — «Амгалан нойр[со]гты, багашуул!». «Приклю[че]ния Тифа» — мультфи[льм]. 21.15 — «ПТУ-да ямар мэ[р]гэжэлдэ яажа һургадаг [...]». 22.00 — «Время». 22.35 «Угрюм-река» — олон сер[итэй] уран һайханай фильм. «Ан[фи]са» — 2-дохи сери.

СРЕДА, 27

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Орленок» — телестудиин юнкорнуудтай Советскэ Союзай Герой профессор, юридическэ эрдэмэй доктор А. Н. Косицина уулзаха. 10.50 — «Исход» — уран һайханай фильм. 12.15 — Шэнэ һонин. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Шинии ажал—шинии амжалтанууд» — кинопрограмма. 16.20 — Уһан деогуур зүг шэгээ олохо талаар мүрысөөгөөр СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө. 16.40 — «Шатарай һургуули». Разряднигуудай класс. Нааданай тэн. 17.10 — «Харюусагты, горнистнар!» Пионернүүдэй Бүхэсоюзна VIII слет дээрэ.

Улаан-Үдэ. 17.55 — «Факел». «Хүдэлмэришэдэй зэргэдэ еэрынгөө һуури олоё». 18.25 — «Байгал». 18.55 — «Тепловозоой табан жэлэй түсэб» «Хүдэлмэришэдэй нэмэлтэ дураадхалнууд» (2-дохи дамжуулга). 19.25 —«Газар дээрэ ажабайдалай мандахын түлөө» — киноочерк.

Орбита. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — Концерт. 20.35 — «Хүн ба хуули». 20.55 — «Гүрэнэй хилэ» — олон серитэй уран һайханай телефильм. (2-дохи фильм). «21 оной амгалан зун». (1-дэхи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — «Хүхюун хүбүүд» — залуушуулай программа. 23.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Таанай, түрэлхидтэ!». 13.30 — Ф. Кулер. «Ажабайдал ба уран бэлигэйнь хуудаһанууд». «Ажахы эрхилэлгын ленинскэ һургуули». 15.00 — «Торгон зээрэмхэй» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 15.10 — «Анатоми, физиологи ба хүнэй ариг сэбэр байлга». Халдабарита үбшэнтэй тэмсэл. 15.40 —«Угрюм-река» — олон серитэй уран һайханай фильм. «Анфиса» — 2-дохи сери.

Улаан-Үдэ. 17.00 —«Абарагдаһан дэлхэйнь мартанагүйл» — киноочерк. 17.20 — Соносхолнууд. 17.30 — Агитаторнууд болон политинформа[торну]уудта туһаламжа.

Орбита. 17.55 — Анго[лын] Арадай Республикын на[цио]нальна ансамблиин конц[ерт]. 18.30 — «Хүн зоной аша [туһа]да» — эрдэм дэлгэрүү[лгын] телефильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Уһ[ан] шумуулнууд» — киноочер[к].

Орбита. 20.00 — «Хүдө[өгэй] час». 21.00 —«Амгалан н[ойр]согты, багашуул!». «Шэ[дитэ] экран». 21.15 — Баскетбо[лоор] Европын чемпионат. Эрэш[үүл]. СССР—Польшо. ЧССР-һээ [дам]жуулга. 22.00 — «Вре[мя»]. 22.35 — «Угрюм-река» — [олон] серитэй уран һайханай фи[льм]. «Предательство» (3-дахи [се]ри).

ЧЕТВЕРГ, 28

ХИЛЭ САХИГШАДАЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05—«Гүрэнэй хилэ»—олон серитэй уран һайханай телефильм. «21 оной амгалан зун» (1-дэхи сери) 11.10 —«Бүхэроссин конкурснуудай лауреат А. Литвиенко дуулаха». 11.20 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.20 — Шэнэ һонин. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Хилэ сахигшадай үдэртэ зорюулагдаһан баримтата фильмүүд. 16.30 — «Горизонт»

Улаан-Үдэ. 17.30 — «Байгал».

Орбита. 18.00 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». 18.15 —«Весна красна» — концерт. 18.45 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». «Хүмүүжүүлгые комплексно гуримаар». 19.15—«Зураг бүхэндэ —[...]».

Улаан-Үдэ. 19.30—Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар).

Орбита. 19.45—«Мүнөөдэр— түби дэлхэйдэ».

Улаан-Үдэ. 20.00—«КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «Гусиноозерско ГРЭС» (3-дахи дамжуулга). 20.30 —«Урда-Ураагаар» — киноочерк.

Орбита. 20.45 —«Мүнөөдэр — хилэ сахигшадай үдэр». СССР-эй КГБ-эйн хилэ сахигшадай сэрэгэй политуправлениин начальник генерал-майор А. М. Латышев дамжуулгада хабаадаха. 20.55 —«Гүрэнэй хилэ» — олон серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). «21 оной амгалан зун» (2-дохи сери), 22.00 — «Время». 22.35 — Хилэ сахигшадай үдэртэ зорюулагдаһан концерт. Гүрэнэй Түбэй концертнэ залһаа дамжуулга. Түгэсхэлдэнь — 23.35 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —«Манай сэсэрлиг». 13.30 —А. Н. Островский. «Бесприданница». Зүжэг тушаа һаналаа андалдаан. 14.30 —«Алексей Саврасов» — эрдэм-дэлгэрүүлгын фильм. 14.50— «Багшада — хүгжэмэй хэшээл». 15.50—«Угрюм-река» — олон серитэй уран һайханай фильм. «Предательство» (3-дахи сери).

Улаан-Үдэ. 17.00 — Бу[ряа]дай АССР-эй Гостелера[дио]гой арадай инструментнү[үдэй] концерт.

Орбита. 17.30 —«Ород [...]лэн».

Улаан-Үдэ. 18.00 — Со[нос]холнууд.18.10 — «Моск[ва] хөөрэлдэжэ хайрлагты». [...] —«Застава дуулана»—фи[льм]-концерт.

Улаан-Үдэ. 19.45 —«Ле[нин]град шадар бии» — [кино]очерк.

Орбита. 21.00 — «Амг[алан] нойрсогты, багашуул!». [«Шэ]дитэ экран». 21.15 —Ба[скет]болоор Европын чемпи[онат]. Эрэшүүл. СССР—ФРГ. (2-[дохи] тайм). ЧССР-һээ дамжу[улга]. 22.00 —«Время». 22.35 —[«Уг]рюм-река» — олон сер[итэй] уран һайханай фильм. «[...]» (4-дэхи сери).

ПЯТНИЦА, 29

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 —«Гүрэнэй хилэ» — олон серитэй уран һайханай фильм (2-дохи фильм). «21 оной амгалан зун», (2-дохи сери). 11.15—«Звездочка» —үхибүүдэй киноальманах. 12.05 —РСФСР-эй арадай артист Ф. Лузанов наадаха (виолончель). 12.25—Шэнэ һонин. 15.15 —Шэнэ һонин. 15.35 —«Минии һуурида жагса» — баримтата фильм. 16.25 —«Хүхюун стартнууд».

Улаан-Үдэ. 17.10 —«Байгал» журналай хуудаһануудаар. 17.50 —«Байгал». 18.20 —«Арадай хинагшадай булан». 18.45 —«Барилгашан болохол һэм» —киноочерк. 18.55 —«Дуунтай уулзалга» — гэһэн циклһээ дамжуулга (буряадаар).

Орбита. 19.45 —«Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 20.00 —«Тарногиин үльгэр» — баримтата фильм. 20.10 —«Политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Летуновой хөөрөөн. 20.40 —«Полоса допустимого» — теле-зүжэг. 22.00 —«Время». 22.35 —«А ну-ка, девушки!» — телеконкурс. Забһартань. —«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —«Бидэ БАМ баринабди». 13.30 — «Расписание на завтра» — уран һайханай телефильм. 14.50 —«Ленинградай гургалдайнууд» — фильм-концерт. 15.40 — «Угрюм-река» —олон серитэй уран һайханай фильм. «Крах» (4-дэхи сери).

Улаан-Үдэ. 17.00 — «Уридшалан хараха»—киноочерк.

Орбита. 17.10 —ЦТ-гэй ба ВР-гэй хүүгэдэй Ехэ хоорой багашуулай бүлэгэй концерт. 17.20 —«Москва шадархи уулзалганууд». 17.55 — «Спортын клуб». 19.15 —«Татарай А[ССР]-эй арадай артист Ренат [Ибра]гимов дуулаха» — фи[льм]-концерт.

Улаан-Үдэ. 19.45 —«Ш[...]» — киноочерк.

Орбита. 20.00— «Хойт[о]гэй угалзанууд» —эрдэм [дэл]гэрүүлгын фильм. 20.2[0] Баскетболоор Европын [чем]пионат. Эрэшүүл. Ит[али]— СССР. Забһартань — 2[...] «Амгалан нойрсогты, [багашуул!»]. «Осьминожки» мультфильм. 22.00 — [«Вре]мя». 22.35 — Турциин зохёолшо Назым Хик[метэй] пьесэнүүдээр уран һай[ханай] фильм (1, 2 серинүүд).

СУББОТО, 30

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.45 —«Буратинын выставкэ». 10.15 —«Таанадта, түрэлхидтэ!». 10.45 — «Замай аюулгүйн түлөө». «Музейн ба выставкын залнуудаар». «Архангельское» гэжэ музей.

Улаан-Үдэ. 12.05 —«Факел» «Амар сайн, стройотряд». 12.35 — «Үетэн» —киножурнал. 12.45 —Соёлой ажабайдалай һонин (буряадаар).

Орбита. 12.30 — «Спортлотогой» 22-дохи тираж. 13.30 —«Хүн, Газар. Юртэмсэ». 14.15 —«Ан амитанай ажамидарал». 15.15 —Монголой Арадай Республикын Гүрэнэй дуу ба хатарай ансамблиин концерт. 15.45 —«Аистенок» — уран һайханай богони метражна телефильм. 16.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 16.40 —Уласхоорондын конкурснуудай лауреат М. Гаврилов наадаха. 16.50 —«Шиидхэгдээгүй асуудалнууд, бэдэрэлгэнүүд, шиидхэбэринүүд». Политическэ шэнжэлэгшэ Л. А. Вознесенский дамжуулгада хабаадаха. 18.20 — «Һолонго». Арадай уран бэлигэй телевизионно программануудай уласхоорондын IV фестиваль. Афганистан. 18.55 —«9-дэхи студи». 20.10 — «Хүгжэмэй магазин» фильм-концерт. 20.55 «Два друга, модель и подруга» —кинокомеди. 22.00 — «Время». 22.35 — «Утаһанай аялга» — хүгжэмтэ дамжуулга. 23.00 — Футболоор дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. Уэльс-СССР. Англиһаа дамжуулга. Забһартань —23.45 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.05 — «Эрхим шанартай эд бараа элбэг ехээр үйлэдбэрилхэ». 12.35 — «Манай дуратай номууд».

Улаан-Үдэ. 13.20 — «Никчемучка» — мультфильм. 14.00 «Доктор Айболит» — уран һайханай фильм.

Орбита. 15.15 — Дамжуулгын программа. 15.20 — «Шатарай һургуули». Разря[днигуудай] класс. Нааданай тэн. 1[...] «СССР-эй арадай артист[ка] Джаманова дуулана». 1[...] —«Киногой һонин». 17.00 Корнейчук. «Память се[рдца]». Евг. Вахтанговай нэрэ[мжэтэ] Гүрэнэй академическэ т[еатрай] фильм зүжэг. 19.10—«[Олим]пиин регатын одод» — ф[ильм]-концерт. 20.00 — «Кин[огоор] аяншалагшадай клуб». 2[...] «Амгалан нойрсогты, [багашуул!»] 21.15 —Баскетб[олоор] Европын чемпионат. Эр[эшүүл]. СССР—Турци. (2-дохи [тайм]). ЧССР-һээ дамжуулга. 2[2.00] «Время». 22.35 — «В м[ёртвой] петле» — уран һа[йханай] фильм.

ВОСКРЕСЕНИ, 31

ХИМИГҮҮДЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — «Зарядкадаа зогсогты!» 10.05—«Зүүн зүгэй долоон домог» — фильм-концерт. 10.30 — «Будильник». 11.00—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.00—«Элүүр энхын булан» — эрдэм дэлгэрүүлгын дамжуулга. 12.45 — «Үглөөнэй почто». 13.15—«Хүдөөгэй час». 14.15 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.45 —«Футболой шэнжэлэл». 15.15—«Дарю тебе, жизнь!»—М. Н. Ермоловагай нэрэмжэтэ Москвагай театрай фильм-зүжэг. 17.35 — «Ажабайдалай замда гараха үнэмшэлгэ». 18.35 — «Мүнөөдэр—химигүүдэй үдэр». СССР-эй химическэ промышленностиин министр В. В. Листов дамжуулгада хабаадаха. 18.55 — Уласхоорондын һонин. 19.40 — «Үдэрэйшни үнгэ зүһэ» — баримтата фильм. 20.05—«Манай амаршалганууд ые тоогтоон абагты». Хими[гүүдэй] үдэртэ зорюулагдаһан [хүг]жэмтэ дамжуулга. 21.0[0] [Кино]ногоор аяншалагшадай [клуб]. 22.00 — «Время». 22.35 [...] панорама. 00.05 — Шэ[нэ һо]нин.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2 68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56 23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2 65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.

Н-01569. Заказ 119. Индекс 5[...]